

PIENIKALIIPERISTEN ASEIDEN
MELUTASOJEN SÄÄNTELYÄ
SELVITTÄNEEN TYÖRYHMÄN
LOPPURAPORTTI

YMPÄRISTÖMINISTERIÖLLE

Ympäristöministeriö asetti 23.4.2024 (VN/8782/2024-YM-9) työryhmän valmistelemaan pienikaliiperisten aseiden melutason sääntelyä 30.12.2024 mennessä. Työryhmälle myönnettiin jatkoaikaa työn viimeistelyyn 31.1.2025 asti.

Työryhmän tehtävänä oli selvittää ja arvioida pienikaliiperisten aseiden melun vaikutuksia ihmisten terveyteen, elinympäristön viihtyisyyteen, alueidenkäyttöön, rakentamiseen ja ampumaratojen toimintaan. Työryhmän tehtävänä oli lisäksi selvittää sääntelyn tarve ja vaikutukset, sekä laatia säännösehdotukset ja tuottaa oikeusvertailut eräiden maiden osalta. Työryhmän tehtävänä oli valmistella osana säännösehdotuksia myös ehdotus kiväärikaliiperisten aseiden melun tunnusarvoiksi ja niiden perustelut.

Työryhmään nimettiin puheenjohtajaksi ympäristöneuvos Ari Saarinen (ympäristöministeriö) ja varapuheenjohtajaksi erityisasiantuntija Sami Heikkilä (puolustusministeriö) sekä jäseniksi neuvotteleva virkamies Vesa Pekkola (sosiaali- ja terveysministeriö), poliisitarkastaja Seppo Sivula (sisäministeriö), ympäristöpäällikkö Terhi Svanström (Pääesikunnan logistiikkaosasto), erityisasiantuntija Janne Pitkänen (maa- ja metsätalousministeriö), ympäristöneuvos Anne Puska (Etelä-Suomen aluehallintovirasto), ympäristöpäällikkö Tommi Maasilta (Suomen Kuntaliitto) 31.12.2024 asti ja Suomen Ampumaurheiluliiton ympäristö- ja olosuhdepäällikkö Lotta Laitinen (Ampumaharrastusfoorumi). Työryhmän jäseneksi nimitettiin johtava juristi Marko Nurmikolu Suomen Kuntaliitosta 1.1.2025 alkaen.

Työryhmän sihteeriksi nimettiin ylitarkastaja Larri Liikonen Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta ja asiantuntijaksi ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja Tomi Kekki Etelä-Suomen aluehallintovirastosta.

Työryhmän työhön on osallistunut ympäristöasiantuntija Teemu Pasanen puolustusvoimien logistiikkalaitoksen esikunnasta.

Työryhmä on kuullut seuraavia asiantuntijoita ja tahoja: Timo Markula (HMMT Partners Oy), Anri Junnola (Ampumaurheiluliitto), Helinä Mäkelä (Koski TI), Pyry Lundén (Uudenmaan ELY-keskus) ja Valtteri Hongisto (TuAMK).

Työryhmä katsoo, että asetusluonnos ja siinä ehdotetut melun tunnusarvot ohjaavat pienikaliiperisten aseiden ampumaratojen ampumatoimintaa ja alueidenkäytön suunnittelua siten, että niillä turvataan lainsäädäntöön perustuva immissiosuoja melua vastaan rajoittaen tarkoituksenmukaisesti melun haittavaikutuksia ottaen samalla huomioon toiminnanharjoittamiseen liittyvät lakisääteiset velvoitteet, sekä tavoite turvata ampumaratojen toiminta ja edistää uusien ampumaratojen perustaminen.

Työryhmä toteaa, että asetusehdotuksessa esitetyissä melun ohje- ja toimenpideraja-arvoissa on huomioitu asukkaiden, maanomistajien ja toiminnanharjoittajien oikeusturva, sekä ne tavoitteet jotka on asetettu ampumaratatoiminnan kehittämiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriön, sisäministeriön ja Ampumaharrastusfoorumin edustajat ovat antaneet eriävän mielipiteen työryhmän esitykseen.

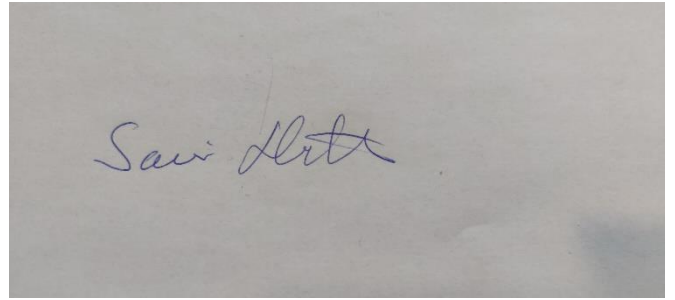
Työryhmä luovuttaa raporttinsa kunnioittavasti ympäristöministeriölle.

Helsingissä 31.1.2025

ALLEKIRJOITUKSET

A handwritten signature in black ink that reads "Ari Saarinen". The signature is written in a cursive style with a long horizontal flourish at the end.

Ari Saarinen
Työryhmän puheenjohtaja

A handwritten signature in blue ink that reads "Sami Heikkilä". The signature is written in a cursive style with a long horizontal flourish at the end.

Sami Heikkilä
Työryhmän varapuheenjohtaja

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	11
1.1	Työryhmän toimeksianto ja tavoitteet.....	11
1.2	Taustaa	11
1.2.1	Melu ja melusääntelyn tavoitteet	11
1.2.2	Ampumaratatoiminta.....	12
1.2.3	Ampumaratojen keskeiset käyttäjäryhmät	13
1.2.4	Pienikaliiperisten aseiden melu	14
1.2.5	Ampumaratojen käyttäjien kokemuksia nykyisestä sääntelystä	15
1.3	Lähtökohta työryhmän työlle.....	17
2	Kansallinen lainsäädäntö ja vertailumaiden lainsäädäntö	18
2.1	Suomen lainsäädäntö	18
2.2	Perustuslaista johtuvat näkökohdat	19
2.2.1	Perusoikeudet	19
2.2.2	Vastuu ympäristöstä.....	19
2.2.3	Omaisuuksien suoja.....	19
2.2.4	Yhdenvertaisuus	20
2.2.5	Perusoikeuksien turvaaminen	20
2.2.6	Säädösperusta	21
2.3	Ääniympäristön laatua koskeva YSL:n 142 §	22
2.4	Pienikaliiperisten aseiden sääntely Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa, Saksassa ja Sveitsissä	23
2.4.1	Ruotsi.....	23
2.4.2	Norja.....	25
2.4.3	Tanska.....	26
2.4.4	Saksa.....	27
2.4.5	Sveitsi	29
3	Vaikutukset.....	30
3.1	Ampumaratatoiminta.....	30
3.2	Terveys	30
3.2.1	Yksilö.....	30
3.2.2	Kansanterveys	31
3.3	Elinympäristön viihtyisyys	32

3.4	Asuminen ja vapaa-ajan asuminen	32
3.5	Rakennettu ympäristö.....	33
3.5.1	Maankäyttö	33
3.5.2	Rakentaminen	33
3.5.3	Kiinteistöjen arvo	34
4	Työryhmän johtopäätökset.....	34
4.1	Säätelyn tarve.....	34
4.2	Tutkimushankkeen tulokset.....	36
4.3	Kansainvälinen vertailu	38
4.4	Säätelyn vaikutukset	38
4.4.1	Terveys ja elinympäristön viihtyisyys	38
4.4.2	Maankäyttö ja rakentaminen	39
4.4.3	Ampumaratatoiminnan turvaaminen	40
5	Työryhmän ehdotukset	40
5.1	Säännöksen painopisteet ja soveltamisala	40
5.2	Säädösluonnosehdotus	41
6	Eriävät ja täydentävät mielipiteet	44

Lyhenne- ja käsiteluettelo

BAT	Paras käyttökelpoinen tekniikka (Best Available Technique)
BEP	Ympäristön kannalta parhaat käytännöt (Best Environmental Practice)
dB	Desibeli
Enimmäisäänitaso, $L_{A\max}$	Aika- ja taajuuspainotetun ajallisesti vaihtelevan äänitason suurin arvo, jota sovelletaan ampumaratamelun arvioinnissa.
Keskiäänitaso, L_{Aeq}	Taajuuspainotetun äänenpaineen pitkän ajanjakson tehollisarvo. Yleiset melutason ohjearvot Suomessa perustuvat tähän suureeseen.
Melu	Ääni joka koetaan epämiellyttävänä tai häiritseväenä tai joka on muulla tavoin terveydelle vahingollista tai hyvinvoinnille haitallista. Tässä raportissa käsitellään ympäristömelua.
Melun tunnusarvo	Raja-, kynnys- tai ohjearvo
Pienikaliiperinen/kivääricaliiperinen ase	Alle 20 millimetrin kaliiperinen ase, jota käytetään ampumaradalla.
Vuosikeskiäänitaso, L_{Rden}	Koko vuoden vuorokausiarviotaso, joka sisältää ilta-ajan lisäyksen keskiäänitasoihin sekä impulssikorjauksen ja viikonloppukorjauksen.
WHO	Maailman terveysjärjestö (World Health Organization)
Ympäristömelu	Ympäristön pilaantumista aiheuttava päästö, jonka seurauksena aiheutuu terveyshaittaa, haittaa luonnolle ja sen toiminnoille, ympäristön yleisen viihtyisyyden tai ympäristön yleiseen virkistyskäyttöön soveltuvuuden vähentymistä, vahinkoa tai haittaa omaisuudelle taikka sen käytölle tai muu näihin rinnastettava yleisen tai yksityisen edun loukkaus.
Äänialtistustaso, L_{AE}	Tarkasteluajan keskiäänitaso normalisoituna yhteen sekuntiin.

Keskeinen kansallinen lainsäädäntö

Asevelvollisuuslaki (1438/2007)

Laki eräistä naapuruussuhteista (26/1920, NaapL)

Laki puolustusvoimista (551/2007)

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994, YVAL)

Laki ympäristövahinkojen korvaamisesta (737/1994, YVahL)

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999, MRL)

Maankäyttö- ja rakennusasetus (895/1999, MRA)

Meluntorjuntalaki (382/1987, kumottu)

Rakentamislaki 751/2023

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/2015)

Suomen perustuslaki (731/1999, PL)

Terveydensuojelulaki (763/1994, TSL)

Ympäristönsuojelulaki (527/2014, YSL)

Valtioneuvoston asetus ympäristönsuojelusta (713/2014)

Valtioneuvoston päätös ampumaratojen melutason ohjearvoista (53/1997)

Valtioneuvoston päätös yleisistä melutason ohjearvoista (993/1992)

Tiivistelmä

Puolustusvoimat, Rajavartiolaitos ja poliisi tarvitsevat lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseen toimivia ampumaratoja. Ampumaradat mahdollistavat tarkoituksenmukaisen koulutuksen antamisen varusmiehille ja reserviläisille, sekä viranomaisten ampumataidon ylläpidon.

Metsästäjät, joilta odotetaan turvallista aseenkäsittelyä sekä tarkkaa ja eettistä riistalaukausta, tarvitsevat ampumaratoja harjoitteluun. Ampumaharrastajat tarvitsevat valvottuja ja turvallisia ampumaratoja harjoitteluun ja taitojen kehittämiseen, aseiden testaamiseen ja kohdistamiseen, sekä ampumakokeiden suorittamiseen.

Pienikaliiperisten aseiden ääni on impulssimaista ja laajakaistaista. Aseiden melu muodostuu suupamauksen, luodin lentoäänien ja iskemän aiheuttamista äänistä. Ampumatoiminta tapahtuu ulkona ja haittavaikutuksiin voidaan vaikuttaa ampumaradan sijainnilla suhteessa melulle alttiisiin kohteisiin ja meluntorjuntaratkaisuin. Melua aiheutuu pääosin päivä- ja iltapäiväaikaan. Melu syntyy ampumaradoilla, jotka on kaavoissa osoitettu erityisalueiksi ja joilta edellytetään ympäristölupaa tai ilmoitusta. Ampumaradat on tällä hetkellä harvoin merkitty kaavaan. Yleensä ampumaradat sijaitsevat yleis- ja asemakaavojen ulkopuolella, maakunta-kaavoissa yleensä maa- ja metsätalousvaltaisella alueella.

Melu on terveydelle haitallista ja vähentää viihtyisyyttä erityisesti asumiseen käytettävillä alueilla ja virkistysalueilla. Melu rajoittaa maankäyttöä ja rakentamista, sekä saattaa vähentää kiinteistöjen taloudellista arvoa. Lisäksi melusta voi seurata rajoituksia toiminnanharjoittamiseen. Pienikaliiperisten aseiden melu poikkeaa ominaisuuksiltaan muun melusääntelyn piiriin kuuluvien toimintojen melusta.

Valtioneuvoston päätöksellä melutason ohjearvoista (993/1992, jäljempänä ohjearvopäätös) säädetään yleisistä melutason arvoista meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäristön viihtyisyyden turvaamiseksi. Pienikaliiperisten aseiden melun on havaittu poikkeavan ohjearvopäätöksen mukaisesta melusta siinä määrin, että siitä on perusteltua säätää erikseen. Pienikaliiperisten aseiden melusta säädetään valtioneuvoston päätöksellä ampumaratojen melutason ohjearvoista (53/1997, jäljempänä ampumaratamelupäätös). Ampumaratamelupäätös on teknisesti vanhentunut, johtuen muun muassa sovellettavista mittasuureista ja todentamiseen käytettävien mittalaitteiden kehityksestä.

Ruotsin, Norjan, Tanskan, Saksan ja Sveitsin ampumaratojen melua koskeva sääntely perustuu ensisijaisesti ympäristönsuojelua, alueidenkäytön suunnittelua ja rakentamista koskeviin säädöksiin. Sääntelyn tavoitteena on rajoittaa melun terveyteen, viihtyisyyteen ja ympäristöön kohdistuvia haittavaikutuksia. Ampumaradat sijoitetaan lähtökohtaisesti etäälle kohteista, jotka ovat melulle alttiita.

Mietinnössä ehdotetaan, että ampumaradoilla käytettävien aseiden ammunasta aiheutuvalla äänellä säädettäisiin uudet melutason tunnusarvot. Tavoitteena on pyrkiä minimoimaan melun ja ampumaratatoimintaan liittyvät haittavaikutukset ennakolta hyvällä suunnittelulla. Ampumaratojen meluntorjunta perustuisi ensisijaisesti riittävään etäisyyteen melua tuottavan toiminnan ja melulle alttiin kohteen välillä, sekä menettelyihin toimintaa harjoitettaessa. Ampumatoiminnasta aiheutuvan melun arviointiin ehdotetaan käytettäväksi pidemmän ajanjakson kokonaismelualtistusta ja lyhyemmän ajanjakson enimmäismelualtistusta kuvaavaa äänitasosuuretta. Kokonaismelualtistusta kuvaavan suureen tarkoituksena on turvata ampumaratatoiminnan harjoittaminen, vähentää alueidenkäyttöön ja rakentamiseen liittyviä rajoitteita, sekä ylläpitää ympäristön viihtyisyyttä. Enimmäismelualtistusta

kuvaavan suureen tarkoituksena on tilastollisesti välttää terveysriskin syntyminen, melun kohtuuton rasitus ja ympäristön viihtyisyyden merkityksellinen vähentyminen.

Asetusluonnosehdotuksessa esitetyt melun tunnusarvot perustuvat tutkimustietoon ja ne vastaavat suuruusluokaltaan oikeusvertailujen maiden lukuarvoja. Tunnusarvojen tavoitteena on ylläpitää ympäristön laatua, ehkäistä terveys- ja ympäristöhaittoja, sekä edistää eri intressien yhteensovittamista ja kustannustehokkuutta toiminnanharjoittamisessa, maankäytössä ja rakentamisessa. Tunnusarvojen katsotaan turvaavan lainsäädäntöön perustuvan immissiosuojan melua vastaan ja niitä käytettäessä vältettäisiin tilanteet, joissa ampumaratojen toimintaa jouduttaisiin rajoittamaan jälkikäteen terveyshaittaan tai eräistä naapuruussuhteista annettuun lakiin sisältyvän immissiokiellon perusteella. Asetusluonnosehdotuksessa esitetyt melun ohje- ja toimenpideraja-arvot huomioivat asukkaiden, maanomistajien ja toiminnanharjoittajan oikeusturvan. Tunnusarvoja ei ole mitoitettu lukuarvoiltaan sellaisiksi, että ampumaradalla syntyvä ääni ei olisi kuultavissa melulle alttiissa kohteessa. Mietinnössä ehdotetaan muutoksia meluohjearvojen soveltamisessa vapaa-ajan asumisen osalta.

Mietinnössä ehdotettu säädösluonnosehdotus ampumaratamelupäätöksen uudistamisesta tulisi mahdollistamaan nykyistä tarkoituksenmukaisemman ja päivitettyyn tietoon perustuvan tavan arvioida ja hallita ampumaratamelua. Asetusuudistus edistäisi hallitusohjelman tavoitetta erityisesti alueidenkäyttöä ja ympäristölupamenettelyä koskevien vaikutusten osalta. Sääntelyllä ei katsota olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia ja sillä ehkäistään haitallisten ympäristövaikutusten syntymistä. Viranomaistoiminnan ennakoitavuuden ja yhtenäisyyden arvioidaan parantuvan valtakunnallisella tasolla.

1 Johdanto

1.1 Työryhmän toimeksianto ja tavoitteet

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan hallitus turvaa Suomen ampumaratojen toiminnan ja edistää uusien ampumaratojen perustamista ottaen huomioon alueellisen tarpeen ja arvioiden mahdolliset lainsäädäntötarpeet huomioiden keskeisten maanpuolustus-, reserviläis-, ampumaurheilu-, ja metsästysjärjestöjen sekä viranomaisten tarpeet. Hallitus tulee myös sujuvoittamaan ampumaratoja koskevia ympäristölupaprosesseja sekä lainsäädäntöä. Ulkoampumaratojen määrän tavoite on noin 1000 ampumarataa vuosikymmenen loppuun mennessä.¹

Valtioneuvoston päätös ampumaratojen aiheuttaman melutason ohjearvoista 53/1997 (jäljempänä ampumaratamelupäätös) on teknisesti vanhentunut, johtuen muun muassa sovellettavista mittasuureista ja todentamiseen käytettävien mittalaitteiden kehityksestä.

Ympäristöministeriö asetti 23.4.2024 (VN/8782/2024-YM-9) työryhmän valmistelemaan pienikaliiperisten aseiden melutason sääntelyä 30.12.2024 mennessä. Työryhmän toimikautta jatkettiin 31.1.2025 asti. Työryhmän tehtävänä on selvittää ja arvioida ihmisten suhtautumista pienikaliiperisten aseiden melun tunnusarvoihin ja siten elinympäristön viihtyisyyteen, alueidenkäyttöön, rakentamiseen ja ampumaratojen toimintaan. Työryhmän tehtävänä on lisäksi selvittää sääntelyn tarve ja vaikutukset, sekä laatia säännösehdotukset ja tuottaa oikeusvertailut eräiden maiden osalta. Työryhmän tehtävänä on valmistella osana säännösehdotuksia ehdotus pienikaliiperisten aseiden melun tunnusarvoiksi ja niiden perustelut.

1.2 Taustaa

1.2.1 Melu ja melusääntelyn tavoitteet

Melu on jatkuvana altisteena ihmisen terveydelle haitallista ja vähentää elinympäristön viihtyisyyttä erityisesti asumiseen käytettävillä alueilla ja virkistysalueilla. Melu myös rajoittaa maankäyttöä ja rakentamista, vaikuttaa kielteisesti toiminnanharjoittamiseen, heikentää asumisen laatua, sekä voi vähentää reaaliomaisuuden tai asuinympäristön arvoa tai arvostusta^{2,3}. Melun terveyshaitat ilmenevät useimmiten unihäiriöinä, keskittymisen ja oppimisen vaikeutumisena sekä sydämen ja verenkiertoelimistön toimintahäiriöinä. Ympäristöaltisteista melun haitalliset vaikutukset kansanterveyteen ovat Euroopassa toiseksi suurimmat pienhiukkasten jälkeen⁴. Euroopan yhteisön komissio ja parlamentti ovat tehneet eri yhteyksissä arvioita ympäristömelun kustannusvaikutuksista⁵. Ampumaratojen melun osalta arviota ei ole käytettävissä.

Meluntorjuntaa koskevan lainsäädännön tavoitteena on minimoida melun terveydelle aiheuttamat haittavaikutukset ja edistää elinympäristön viihtyisyyttä. Meluntorjuntaa sivuavia

¹ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165042/Paaministeri-Petteri-Orpon-hallituksen-ohjelma-20062023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

² Torkkeli, S., Tervonen, J., Tuominen, H. Maaliikennemelun arvottaminen vaikutuspolkumenetelmällä. Electrowatt-Ekono Oy 2001

³ Vainio M. Traffic noise and air pollution – Valuation of Externalities with Hedonic Price and Contingent Valuation Methods. Acta Universitatis Oeconomicae Helsinkiensis A-102. 1995.

⁴ Environmental noise in Europe 2020. EEA Report | No 22/2019

⁵ Handbook on the external costs of transport. European Commission 2019.

määräyksiä sisältyy ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseen ja viihtyisän ympäristön turvaamiseen, valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamiseen, kaavoitusmenettelyn ja rakentamisen ohjaukseen, liikennejärjestelmien suunnitteluun ja terveydelle haitallisiin toimintoihin. Lisäksi määräyksillä ohjataan kiinteistön tai rakennuksen käyttöä siten, ettei siitä aiheudu naapurustolle kohtuutonta haittaa. Sääntelyn painopiste on ennalta ehkäisevässä toiminnassa suunnittelun keinoin, jota täydentävät jälkikäteiset, korjaavat toimet.

Osa kansallisesta meluntorjuntaa koskevasta sääntelystä perustuu EU:n direktiiveihin, mutta ampumamelua koskevaa direktiiviä ei ole säädetty. Direktiivissä 2002/49/EY säädetään ympäristömelun arvioinnista ja hallinnasta. Direktiivi jättää kuitenkin melurajat ja tavoitearvot jäsenvaltioiden päätettäväksi.

Lainsäädäntö edellyttää, että ympäristö suunnitellaan terveelliseksi ja viihtyisäksi ja elinympäristön laatuvaatimukset tulevat huomioiduksi. Melusta aiheutuvan haitan ennaltaehkäisy, haittojen minimointi, varovaisuusperiaate, sekä toiminnanharjoittajan selvilläolovelvollisuus toimintansa ympäristövaikutuksista ovat keskeisiä. Rakennus ja sen oleskelu- ja piha-alueet on suunniteltava ja rakennettava siten, että melu, jolle rakennuksessa tai sen piha- ja oleskelualueilla oleskelevat altistuvat, pysyy riittävän alhaisena, jotta se ei aiheuta vaaraa henkilöiden terveydelle, hyvinvoinnille ja viihtyisyydelle.

Valtakunnallisten alueiden käytön tavoitteiden (VAT) mukaan alueidenkäytössä on turvattava mm. maanpuolustuksen edellytykset, ehkäistävä melusta aiheutuvaa haittaa ja pyrittävä vähentämään jo olemassa olevia haittoja. Uusia asuinalueita tai muita melulle herkkiä toimintoja ei tule sijoittaa melualueille varmistamatta riittävää meluntorjuntaa. Melun aiheuttamia haittoja pyritään rajoittamaan äänen syntyyn, äänen etenemiseen sekä melutasoon ja melualtistukseen kohdistuvilla vaatimuksilla ja toimenpiteillä. Meluhaittoihin tulee kiinnittää huomiota erityisesti alueidenkäytön suunnittelussa ja toteutuksessa, sekä rakentamisessa. Alueidenkäyttölain 4a § mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on turvattava maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden ja rajavalvonnan, väestönsuojelun sekä huoltovarmuuden edellyttämät kehittämistarpeet ja varmistettava, ettei niistä vastaavien tahojen toimintamahdollisuuksia heikennetä.

1.2.2 Ampumaratatoiminta

Suomessa on noin 700 toiminnassa olevaa ulkoampumarataa. Radat ovat pääosin metsästys-, harrastus- ja urheiluseurojen ylläpitämiä. Puolustusvoimilla, Rajavartiolaitoksella, poliisilla, reserviläisillä ja kunnilla on omia ampumaratoja. Puolustusvoimilla on 34 ampumarataa, joista jokainen sisältää useita lajiratoja.

Ampumalajit jaetaan haulikko-, kivääri- ja pistoolilajeihin. Kivääri- ja pistoolilajeissa ammutaan kiinteitä tai liikkuvia maalitauluja luotipatruunoilla. Haulikoilla ammutaan lentäviin kiekoihin, mutta myös kiinteisiin maaleihin. Yleisimmät ampumalajit on esitetty esimerkiksi ympäristöministeriön julkaisussa 2023:40⁶. Ratarakenteiden ominaisuuksia, liittyen muun muassa ampumapaikkoihin, väli- ja maalialueeseen, on esitetty esimerkiksi julkaisussa Suomen ympäristö 4 | 2014 (jäljempänä BAT-raportti)⁷.

Ulkona sijaitsevat ampumaradat tarvitsevat ympäristöluvan tai yleisen ilmoitusmenettelyn mukaisen ilmoituspäätöksen. Radan perustaminen ja käyttöönotto edellyttävät myös muita

⁶ Ampumaratojen ympäristöluva. Opas toiminnanharjoittajille sekä lupa- ja valvontaviranomaisille. Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:40.

⁷ Ampumaratojen ympäristövaikutusten hallinta. Paras käyttökelpoinen tekniikka (BAT). Suomen ympäristö 4 | 2014.

viranomaishyväksyntään sisältyviä menettelyjä. Ympäristölupia myöntävät siviiliratojen osalta kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset ja Puolustusvoimien, sekä Rajavartiolaitoksen osalta aluehallintovirastot.

Ulkoampumaradat sijaitsevat tyypillisesti taajamien ulkopuolelle, missä muista melua tuottavista toiminnoista aiheutuvat äänitasot voivat olla pieniä. Tämän takia ampumaratojen melu saattaa olla helposti erotettavissa taustamelusta.

Meluselvityksissä ulkoampumaradoille määritellään melualueet. Siviiliampumaratojen melulle altistuu alle 3 000 asukasta⁸ ja sotilasampumaratojen melulle 500 asukasta ja 100 vapaa-ajan asuntoa⁹. Ympäristömelulle altistuu Suomessa lähes miljoona ihmistä.

1.2.3 Ampumaratojen keskeiset käyttäjäryhmät

Ampumaradoilla on laaja yhteiskunnallinen merkitys. Ampumaratoja käyttävät metsästäjien, ampumaurheilijoiden, reserviläisten ja omaksi ilokseen ampujien lisäksi myös ammatissaan ampumataittoa tarvitsevat kuten Puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, poliisi, Tulli, sekä Finavian lentokenttien eläintorjunnasta vastaavat henkilöt.

Viranomaisilla ja metsästäjillä on lakiin perustuvia ammuntaa koskevia kouluttautumisvelvoitteita ja tasokokeita, joiden suorittamisen edellytyksenä on riittävien harjoitteluun soveltuvien ampumaratojen kapasiteetin turvaaminen.

Puolustusvoimista annetussa laissa säädetään Puolustusvoimien tehtävistä. Yhtenä lakisääteisenä tehtävänä on Suomen sotilaallinen puolustaminen, johon sisältyvät muun muassa alueellisen koskemattomuuden turvaaminen ja sotilaskoulutuksen antaminen. Vastaavia tehtäviä on myös Rajavartiolaitoksella. Tämä edellyttää joukkojen harjoittamista ja harjoittelu edellyttää ampumaratoja. Reserviläiskoulutuksessa keskeisen tärkeässä roolissa on reserviläisten ampumataidon ylläpitäminen. Suomen sodan ajan vahvuus on 280 000 henkeä, ja koulutettua reserviä on yhteensä noin 900 000 henkeä. Ampumataidon ylläpitämisessä korostuu Puolustusvoimien järjestämien kertausharjoitusten lisäksi myös vapaaehtoisien maanpuolustuksen kautta tapahtuva reserviläisten omaehtoinen ampumatoiminta. Tämä taas vaatii, että reserviläisillä on mahdollisuus eri puolilla maata, ilman kohtuuttomia matka-aikoja ja -kustannuksia, ylläpitää ja kehittää ampumataittoa. Saavutettavuus koskee kaikkia ampumataittoa tarvitsevia viranomaisia.

Poliisien on harjoitettava ampumista säännöllisesti ja suoritettava esimerkiksi tehtävässä vaadittavat ampumataitotestit. Poliisi on tehnyt sopimukset riistanhoitoyhdistysten kanssa suurriistavirka-avun (jäljempänä SRVA) antamisesta liikenteessä loukkaantuneiden eläinten jäljittämiseksi ja lopettamiseksi eläinten kärsimyksen välttämiseksi ja liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Vuodessa SRVA-tehtäviä on noin 16 000.

Suomessa on yli 300 000 metsästäjää. Vuosittain noin 8000 henkilöä suorittaa metsästäjätkinon aloittaakseen metsästyksen harrastamisen. Metsästyksen näkökulmasta ampumaradalla harjoittelu muodostaa perustan vastuulliselle ja eettisesti hyväksyttävälle toiminnalle, jotta metsästyksessä olisi sekä metsästäjien että muiden luonnossa liikkuvien ihmisten kannalta

⁸ Altistuminen ympäristömelulle Suomessa. Suomen ympäristö 809, 2005.

⁹ https://logistiikkalaitos.fi/documents/1948673/2015525/Puolustusvoimien+ampumaratojen+ymp%C3%A4rist%C3%B6nsuojelun+tekninen+parantaminen+-+loppuraportti+15_4_2019.pdf/01186745-5e19-2c96-d992-a74f1f877e62/Puolustusvoimien+ampumaratojen+ymp%C3%A4rist%C3%B6nsuojelun+tekninen+parantaminen+-+loppuraportti+15_4_2019.pdf, viitattu 2.10.2024.

mahdollisimman turvallista ja toisaalta siinä aiheutuisi mahdollisimman vähän eläimille kärsimystä aiheuttavia haavoittamisia. Tätä osaltaan varmistetaan myös metsästyslainsäädännön vaatimilla pakollisilla ampumakokeilla. Ampumakokeet järjestävät paikalliset riistanhoitoyhdistykset, jotka kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan.

Lentokenttien eläintorjunnasta vastaavan henkilöstön ampumataidon harjoittamisen turvaamista voidaan pitää julkisyhteisön kannalta merkittävänä seikkana sekä siviili-, että sotilasilmailun turvaamisen kannalta.

Ampumaurheilua harrastetaan eri syistä ja se on yksi menestyksekkäämmistä urheilulajeista Suomessa. Osalle ampumaharrastus on vastapainoa työlle ja keskittymiskykyä parantava harrastus. Useimmat harrastajista haluavat kehittää omia taitojaan, joita saattavat hyödyntää mm. metsästäjinä. Osa on kiinnostunut kilpa-ammunnasta ja ammunasta huippu-urheiluna. Ammuntaa harrastetaan myös omaksi iloksi. Ampumaurheilu- ja ratatoiminta ovat sosiaalista, henkistä ja fyysistä pääomaa harrastajilleen tuottavia toimintoja. Ampumaharrastus ja ampumaradat ovat osaltaan estämässä myös syrjäytymistä. Toisaalta ampumaurheilun ja laajemmin ampumaharrastuksen yhteiskunnallinen merkitys korostuu siinäkin, että ampumaurheilijoista merkittävä osa hyödyntää aktiiviharrastuksensa mukanaan tuomaa taitoa metsästäjinä osallistuen eläinkantojen säätelyyn, eläintautien leviämisen estämiseen, eläinsuojelutyössä suurriistavirka-apuna sekä maa- ja metsätaloustuhojen pienentämiseen tai lentokenttien eläintorjunnasta vastaavina.

Useimmat ampumaharrastajat edustavat useita ryhmiä, joten jaottelu eri käyttäjäryhmien välillä on osittain myös keinotekoisia. Ampumaharrastuksen voidaan osaltaan nähdä tukevan maanpuolustusta.

Suomessa ampumaratoja ylläpitävät monesti harrastusjärjestöt: metsästys- ja ampumaseurat, riistanhoitoyhdistykset, reserviläisyhdistykset ja näiden erilaiset yhteenliittymät. Tällaisella toimintamallilla nähdään olevan merkittäviä taloudellisia hyötyjä yhteiskunnalle, kun julkisyhteisöjen tarve perustaa ampumaratoja on vähäinen. Harrastusjärjestöillä on usein rajalliset taloudelliset edellytykset ylläpitää ampumaratoja, joka saattaa vaikeuttaa esimerkiksi viranomaisten edellyttämien teknisten meluntorjuntatoimenpiteiden toteuttamista.

1.2.4 Pienikaliiperisten aseiden melu

Pienikaliiperisista aseista aiheutuu aika- ja taajuussisällöltään erilaista ääntä verrattuna esimerkiksi tieliikenteen tai teollisuuden meluun. Ääni on impulssimaista ja osin pienitaajuisia. Aseiden melu muodostuu suupamauksen, ammuksen lentoäänen ja iskemän aiheuttamista äänistä. Melupäästöön voidaan vaikuttaa rajallisesti äänenvaimentimilla riippuen ampumalajista tai toiminnan luonteesta. Ampumaratojen toiminnasta aiheutuvaa ääntä esiintyy pääosin päivä- ja ilta-aikaan ja äänitasoon melulle alttiissa kohteissa vaikuttaa sääolosuhteiden vaihtelu. Kustannustehokkain tapa torjua melua on tavallisesti riittävä etäisyys melulle alttiiseen kohteeseen. Melunhallinta perustuu meluselvityksessä saatuun tietoon. Ampumaradalla on turvallisuussäännöt, joka määrittää radoilla toimimisen.

Suojaetäisyyksien käyttäminen meluntorjunnassa perustuu äänenpainetason pienenemiseen äänen edetessä, johtuen äänienergian leviämisestä ja muuttumisesta lämmöksi. Äänen etenemisvaimennus riippuu mm. maastosta, kasvillisuudesta, sekä sääoloista, erityisesti lämpötilan ja tuulennopeuden vaihteluista (lämpö- ja tuuligradien-teista). Äänenpainetason vaihtelut voivat olla sääoloista johtuen merkittävät (± 15 dB). Pienitaajuinen ääni etenee vaimen-

tumatta pidempiä etäisyyksiä. Suojaetäisyydet mitoitetaan tavallisesti tarkoitukseen suunniteltuja melun laskentaohjelmia käyttäen meluselvitysten yhteydessä. Laskentatarkkuudet riippuvat käytetyistä menetelmistä (algoritmeista), maastomallista ja sen tarkkuudesta sekä lähtöarvoista. Tarkkuudella on suuri merkitys meluvaikutusten arvioinnissa.

Ampumaratojen meluntorjuntakeinoja on useita ja niiden kustannusvaikutukset vaihtelevat. Meluntorjunnan parhaasta käyttökelpoisesta tekniikasta (BAT) on yksityiskohtainen kuvaus BAT-raportissa⁷.

Ampumaratojen melun häiritsevyyttä lisääviä erityispiirteitä melulle alttiissa kohteessa ovat melun impulssimaisuus. Melun impulssimaisuus liittyy äänen ajalliseen vaihteluun. Melun impulssimaisuudella tarkoitetaan lyhytkestoista ääntä, joka koetaan kiusalliseksi äänen yllättävyyden takia melulle altistuvassa kohteessa. Melun impulssimaisuus voidaan todeta mitaamalla soveltaen ympäristöministeriön ohjeistusta¹⁰.

Pienitaajuisella melulla tarkoitetaan tässä 20–200 hertsin äänitaajuuksia, jotka voivat edetä rakennuksen sisätiloihin rakennuksen ulkovaipan heikon ääneneristävyyden takia aiheuttaen haittaa uneen, lepoon, yleiseen virkistytymiseen tai kommunikaatioon.

1.2.5 Ampumaratojen käyttäjien kokemuksia nykyisestä sääntelystä

Ampumaratojen ympäristölupahanke sai alkunsa vuonna 2020, kun havaittiin, että uuden ympäristönsuojelulain voimassaoloaikana ampumaratojen ympäristölupaprosessit ovat vaikeuttaneet monien ratojen toimintaa. Haluttiin luoda asiantuntijavetoinen keskitetty ja järjestelmällisesti etenevä palvelu, jolla säästetään kaikkien resursseja ja helpotetaan myös luvittavien viranomaisten työtä. Ampumaratojen ympäristölupahankkeessa ovat mukana Suomen Ampumaurheiluliitto, Metsästäjäläitto, Suomen riistakeskus, Reserviläisliitto, Suomen Reserviupseeriliitto sekä Suomen ampumahiihtoliitto. Hanketta ovat rahoittaneet Maa- ja metsätalousministeriö, Urlus-säätiö sekä Maanpuolustuksen kannatussäätiö.

Hankkeen aikana on havaittu, että nykyisen lainsäädännön mukaisen melutarkastelusuureen $L_{A\text{Imax}}$ heikkous on, että se ja siihen sidotut ohjearvot eivät ota riittävästi huomioon toiminnan laajuutta huolimatta siitä, että käytännössä radan laukausmäärä ja käyttöajat vaikuttavat merkittävästi melun kokonaisaltistukseen ja siten häiritsevyyteen. Valtioneuvoston päätöksen (53/1997) soveltamisalaksi (1 §) on määritetty maankäytön ja rakentamisen suunnittelu ja rakentamisen lupamenettelyt. Ympäristöministeriön julkaisemassa AMPY-oppaassa (2012 & 2023) todetaan ohjearvojen olevan luonteeltaan suosituksia, jotka on tarkoitettu yleisen melutilanteen arviointiin ja rakennetuille radoille ohjearvoja voitaisiin pitää tavoitearvoina. Käytännössä nämä ohjearvot ovat kuitenkin saaneet hyvinkin tiukan raja-arvon aseman useimmissa ympäristöluvuissa ja -lupaprosesseissa. VNp 53/1997 3§ ohjearvojen soveltamisesta kuuluu seuraavasti:

”Ohjearvoja sovellettaessa on otettava huomioon ampumaratatoiminnan luonne, kuten ampuma-ajat, laukausmäärät ja ampumalajit, sekä 2 §:ssä tarkoitetun alueen todellinen tai suunniteltu käyttö ja merkitys.”

Soveltamisen ohjeistus on kuitenkin puutteellista ja tämä on todettu jo AMPY-oppaassa, jossa onkin listattu tekijöitä, joita tulisi tarkastella harkittaessa ohjearvoista poikkeamista ja tarkasteltaessa ampumaradan aiheuttamaa häiriötä. Lopullinen harkinta ja soveltaminen on kuitenkin jätetty hyvin avoimeksi, käytännössä lupaviranomaisen harkinnan varaan. Sovelta-

¹⁰ Ympäristömelun mittaaminen Ohje I | 1995

miseen on yritetty vastata BAT-oppaan suosituksessa (taulukko 10.1. sivu 119), jossa on esitetty milloin ja missä olosuhteissa ohjearvoista voisi poiketa. Kuitenkin lupapäätöksissä, saati oikeusasteissa, on harvoin hyväksytty vähäisiäkin ohjearvojen ylityksiä, vaan BAT-oppaan suositus ohitetaan oikeudellisesti sitomattomana tai ylipäänsä BAT-opasta mitätöidään. Hankkeen kokemusten perusteella edes pienillä ampumaradoilla toiminta-aikojen rajoittaminen ole aina ollut riittävä meluntorjuntakeino. Käytännössä tämä on johtanut siihen, että pienetkin ohjearvoylitykset voivat johtaa kohtuuttomiin meluntorjuntatoimiin. Laukaisumäärää ei siis oteta melutarkastelussa huomioon, vaan yhden laukauksen ja miljoonan laukauksen ampumaratoja kohdellaan samoilla tavoin. Tiukasta ohjearvojen tulkinnasta huolimatta vastaavasti radoilla, joilla päästään ohjearvojen tasolle tai alitetaan ne, ei kuitenkaan ole myönnetty haettuja laajoja toiminta-aikoja. AMPY-oppaan mukaan melun ohjearvojen täyttyminen antaa lähtökohtaisesti oikeuden harjoittaa ammuntaa klo 7–22 välisenä aikana.

Vnp:n 53/1997 mukaiset ohjearvot ovat annettu asumiseen tai loma-asumiseen käytettävillä alueilla, eikä yksittäisille rakennuksille. Kuitenkin melun vaikutuksia arvioitaessa melua tarkastellaan rakennuskohtaisesti. Tämä on johtanut tapauksiin, joissa yhden henkilön valitus on voinut saada huomattavan painoarvon lupaprosessissa, vaikka kuulemisessa olisi kuultu useita asianosaisia.

Nykyinen enimmäisäänitaso $L_{A\max}$ -arviointi ei myöskään ole yhteismitallinen muiden melulajien kuten liikennemelun, teollisuusmelun tai edes raskaiden aseiden ja räjäytysten aiheuttaman melun (VNa 903/2017) arvioinnin kanssa. Tämä johtaa epäoikeudenmukaiseen tarkasteluun ampumaratojen osalta. Keskiäänitason arvioinnille ei tällä hetkellä ole olemassa vaikiintunutta käytäntöä. Hallinto-oikeudessa nykyisen melusuuren ongelmat ovat tulleet näkyviksi esimerkiksi siten, että joissakin hallinto-oikeuden päätöksissä luvanhakija on velvoitettu selvittämään ampumaradan aiheuttamaa kokonaismelurasitusta sopivalla tunnusluvulla viittaamatta lainsäädäntöön, ohje- tai viitearvoihin, joihin selvityksen tuloksia voidaan verrata. Esimerkiksi Vaasan Hallinto-oikeuden 13.12.2024 antamassa päätöksessä 1724/2024 todetaan: *”Asiaa uudelleen käsitellessään lupaviranomaisen tulee antaa luvan hakijalle mahdollisuus täydentää hakemustaan selvityksellä, jossa kokonaismelurasitus on otettu huomioon, esimerkiksi käyttämällä tarkasteluun soveltuvaa kokonaismelurasitusta kuvaavaa tunnuslukua.”*

Ampumaradat ovat Suomessa, sisäratoja lukuun ottamatta, perinteisesti perustettu suurimpien asutuskeskusten ulkopuolelle. Väljään asuttuna maana niin vakituksia- kuin loma-asuntoja on tasaisesti levittäytyneenä miltei koko maassa ja täysin asumattomat alueet ovat suojelualueita lukuun ottamatta harvassa. Aikana, jolloin maassamme on ollut noin 2000–2500 ampumarataa, on niitä väistämättä ollut sijoitettuna lähemmäksi asutusta. Ampumamelua koskeva lainsäädäntö on aiheuttanut sen, että ampumaradat olisi sijoitettava mahdollisimman kauas asutuksesta, mutta kokemus on valitettavasti myös osoittanut, että toiminnassa olevien ampumaratojen läheisyyteen kaavoitetaan jatkuvasti asutusta yhä lähemmäs rataa ja lopulta tullaan tilanteeseen, jossa radan toiminta pyritään ajamaan alas.

Suomessa on noin 713 ampumarataa, joista tällä hetkellä (1.10.2024) vain 305 ampumaradalla on toistaiseksi voimassa oleva ympäristölupa. Ongelmalliseksi ampumaratojen tilanteen tekee se, että tällä hetkellä 281 ampumaradalla ei ole toistaiseksi voimassa olevaa lupaa tai luvituksen tilanne ei ole tiedossa, 81 ampumaradan ympäristöluvut ovat tekeillä tai viranomaiskäsittelyssä sekä lisäksi 18 ampumaradalla vaaditaan lupamääräysten tarkastaminen lähivuosien aikana. Kuusi rataa on kiinni ja lupaa haetaan. Näin ollen on riski, että jopa yli 386 ampumarataa, eli yli puolet koko maan ampumaradoista on vaarassa sulkeutua tai niiden toiminta merkittävästi rajoittua, ellei puutteelliseksi havaittuniiden ympäristölupia saada ajan tasalle tai ympäristölupajärjestelmää muuteta.

1.3 Lähtökohta työryhmän työlle

Valtioneuvoston päätöksellä 993/1992 melutason ohjearvoista (jäljempänä ohjearvopäätös) säädetään yleisistä meluarvoista meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäristön viihtyisyyden turvaamiseksi. Pienikaliiperisten aseiden melun on havaittu olevan häiritsevämpää kuin toimintojen, joihin ohjearvopäätöstä sovelletaan¹¹. Pienikaliiperisten aseiden melusta säädetään valtioneuvoston päätöksellä ampumaratojen melutason ohjearvoista (53/1997, jäljempänä ampumaratamelupäätös)¹². Aikaisemmassa sääntelyssä melun erityispiirteinä on huomioitu melun impulssimaisuus ja kapeakaistaisuus. Pienikaliiperisten aseiden melu on impulssimaista ja asetyypin mukaan osin pienitaajuisia. Asuinrakennusten rakenteiden ja rakennusosien ääneneristävyyden pienillä taajuuksilla (20–200 Hz) on suuritaajuisia ääntä heikompaa ja tästä syystä ampumaratojen melu voi kantautua niiden sijaitessa lähellä ampumaratoja rakennusten piha- ja oleskelualueiden lisäksi asuntojen sisätiloihin^{13,14}. Tästä voi aiheutua terveyshaittaa tai laissa eräistä naapuruussuhteista (26/1920, NaapL) tarkoitettua kohutonta rasisitusta.

Tieto melun haittavaikutuksista, erityisesti liittyen terveyteen, on merkittävästi lisääntynyt vuoden 1997 jälkeen. Maailman terveysjärjestö WHO, Euroopan komission tutkimuskeskus JRC ja Euroopan ympäristökeskus EEA ovat julkaisseet vuosien 2005–2023 aikana useita raportteja ja ohjeita ympäristömelun haittavaikutusten rajoittamiseksi^{15,16,17,18,19,20}.

Pienikaliiperisten aseiden melun haittavaikutuksista on tietoa eri maista ja haittavaikutuksia on mahdollisuus vertailla soveltuvin osin eri maiden välillä. Pienikaliiperisten aseiden valmistajat ovat globaaleja toimijoita ja samojen valmistajien tuotteita myydään eri maissa. Pienikaliiperisten aseiden melusta on säädetty eri maissa erikseen muista melua tuottavista toiminnoista.

Pienikaliiperisten aseiden melutason tunnusarvoista säätäminen on perusteltua edellä esitetyistä syistä, huomioiden muun muassa elinympäristön terveellisyyden ja viihtyisyyden, sekä maankäytön suunnittelu, rakentamisen ja toiminnanharjoittamisen näkökulmat. Koska tunnusarvot määrittävät maankäytöllisesti tarvittavien suoja-alueiden laajuuden ampumaratojen ja melulle alttiiden kohteiden välillä ja vaikuttavat ympäristölupamenettelyssä ampumaratojen toimintaan, tulee ne perustella huolella.

Ampumaratamelupäätöstä on sovellettu ampumaratojen ympäristömeluselvityksissä ja melualueiden määrittämisessä.

¹¹ Ampumamelun arviointi. J. Jokitalppo, T. Lahti, T. Markula Suomen ympäristö 2007

¹² Valtioneuvoston päätös ampumaratojen melutason ohjearvoista 53/1997

¹³ Dan Hoffmeyer, Jørgen Jakobsen, Sound insulation of dwellings at low frequencies. J.LF.N.Vib 29 (1) 2010 p. 15–23.

¹⁴ Cremer L., Heckl, M. Körperschall. Physikalische Grundlagen und technische Anwendungen. Springer

¹⁵ Night Noise Guidelines for Europe, WHO 2009

¹⁶ Burden of Disease from Environmental Noise. Quantification of Healthy Life Years Lost in Europe, WHO 2011

¹⁷ Methodological guidance for estimating the burden of disease from environmental noise, WHO 2012

¹⁸ Good practice guide on noise exposure and potential health effects, EEA 2011

¹⁹ Environmental Noise Guidelines for the European Region, WHO 2018

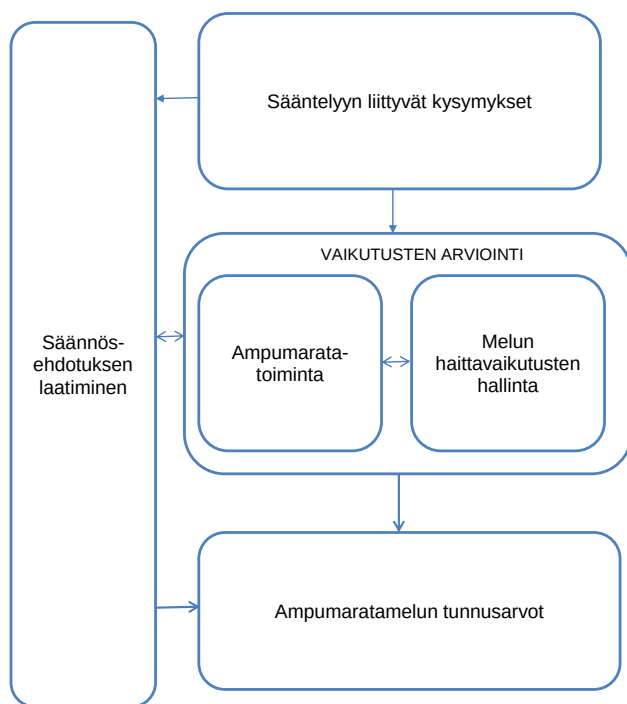
²⁰ Environmental Noise in Europe - 2020, EEA 2019

Kaavio 1. Ampumaratamelun ohjearvot

Valtioneuvoston päätös ampumaratojen aiheuttaman melutason ohjearvosta (53/1997)	$L_{A_{\max}}$ (dB)
Asumiseen käytettävät alueet	65
Oppilaitoksia palvelevat alueet	65
Virkistysalueet taajamissa tai niiden välittömässä läheisyydessä	60
Hoitolaitoksia palvelevat alueet	60
Loma-asumiseen käytettävät alueet	60
Luonnonsuojelualueet	60

Vaikutustenarviointia varten työryhmä laati ja hyväksyi työsuunnitelman, siihen liittyvän yksityiskohtaisemman sisältösuunnitelman, aikataulun ja menettelytavat, joilla tehtävään liittyvät työt suoritetaan. Vaikutustenarviointi perustuu työryhmän asettamispäätöksessä annettuihin tehtäviin.

Kaavio 2. Työryhmän työsuunnitelma

2 Kansallinen lainsäädäntö ja vertailumaiden lainsäädäntö

2.1 Suomen lainsäädäntö

Suomessa lainsäädännön tavoitteena on minimoida melun haittavaikutukset terveyteen ja edistää elinympäristön viihtyisyyttä, sekä samalla turvata toiminnanharjoittaminen. Säädökset koskevat ympäristön pilaantumisen ehkäisemistä, terveellisen ja viihtyisän ympäristön turvaamista ja terveydelle haitallisten toimintojen rajoittamista. Melun haittavaikutukset on otettava huomioon liikennejärjestelmien suunnittelussa, kaavoitusmenettelyssä, rakentamisen ohjauksessa, valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamisessa ja kiinteistön tai rakennuksen käyttöä koskevassa lainsäädännössä. Sääntelyn painopiste on ennaltaehkäisevässä, suunnitteluun perustuvassa toiminnassa, jota täydentävät jälkikäteiset, korjaavat toimet.

2.2 Perustuslaista johtuvat näkökohdat

2.2.1 Perusoikeudet

Perustuslain (731/1999, PL) luvussa 2 säädetään perusoikeuksista. Perusoikeudet suojaavat ensi sijassa luonnollisia henkilöitä. Oikeushenkilöitä perusoikeudet suojaavat välillisesti.

Ympäristönsuojelulain (527/2014, YSL) 15 luvun ääniympäristön laatusäännökseen (142 §) liittyvät keskeiset perusoikeudet ovat vastuuta ympäristöstä koskeva perustuslain 20 §, 15 §:ään sisältyvä omaisuuden suoja ja 6 §:ään sisältyvä yhdenvertaisuus, sekä 22 §:n velvoite perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien turvaamiseen. Lisäksi merkittävä säännös on PL 80 §, kun valmistellaan 142 §:n 2 momentin perusteella valtioneuvoston asetusta ampumaratojen melutasoista, sekä PL 121 §, jonka mukaan kunnilla on kuntien itsehallintoon perustuva oikeus päättää maankäytöstään²¹.

2.2.2 Vastuu ympäristöstä

Perustuslain 20 §:n 1 momentissa säädetään vastuusta luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä. Vastuutahoina ovat sekä julkinen valta että luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt. Vastuun toteuttaminen edellyttää toimijoiden yhteistyötä²² mm. ympäristönsuojelussa. Ympäristöperusoikeus toteutuu aineellisen lainsäädännön kautta.

Perustuslakivaliokunnan käytännössä on käsitelty ympäristövastuusäännöksen suhdetta erityisesti omaisuuden suojaan ja katsottu, että se ei perusta yksilöittäin todennettavissa olevia velvoitteita ja että toiseksi se ei muodostu erilliseksi perusteeksi kohdistaa omistajiin erityisesti ulottuvia sietämisvelvoitteita. Toisaalta saman perusoikeussäännöksen osina niillä kummallakin voi olla vaikutusta toistensa tulkintoihin.²³

Perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön ja mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Terveellisyyteen sisältyy tietynasteinen ympäristön viihtyisyyden ulottuvuus. Säännös vaikuttaa lain esitöiden mukaan ensisijaisesti lainsäätäjän ja muiden norminantajien toimintaan.

YSL:n säännöksillä on osaltaan keskeinen merkitys ympäristöperusoikeuden toteutumisen turvaamisessa²⁴. Ampumaratojen melutasoista annettava asetus turvaisi ääniympäristön laatua. Tarkoituksena olisi ehkäistä ennalta ihmiselle aiheutuvien terveysriskien syntymistä ja turvata yleistä viihtyvyyttä. Asetuksella toteutettaisiin siten ympäristöperusoikeuden toteutumista.

2.2.3 Omaisuudensuoja

Perustuslain 15 §:n omaisuudensuoja sisältää omaisuudensuojan yleislausekkeen (1 momentti) ja pakkolunastuslausekkeen (2 momentti). Omaisuuden suojaa koskevan perustuslain 15 §:n 1 momentin yleislausekkeen nojalla jokaisen omaisuus on turvattu.

²¹ Muukkonen – Malin 2024, s. 105–106. Kuntien ns. kaavoitusmonopoli.

²² Perusoikeudet (1999) s. 635 mainitaan, että ”ympäristönsuojelu edellyttää laaja-alaista yhteistyötä eri tahojen kesken.”

²³ HE 214/2013 vp. Kts. HE 214/2013 vp, jossa selostettu YSL:n muutosehdotukseen liittyviä näkökohtia. PeVL 20/2010 vp, s. 2/II ja PeVL 21/1996 vp, s. 2/I.

²⁴ Saraviita (2011): Perustuslaki. S. 275-276.

PL 15 §:n 1 momentin yleislausekkeen perusteella arvioidaan muun muassa omistajan käyttövapauden erilaisten rajoitusten sallittavuutta. Omaisuudensuoja sisältää muun muassa omistajalle lähtökohtaisesti kuuluvan vapauden käyttää omaisuuttaan.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 142 §:n valtuussäännöksen nojalla annettava valtioneuvoston asetus ampumaratojen melutasoista sisältää myös eräitä omaisuudensuojaan liittyviä näkökohtia. Melutasoja koskeva sääntely voi aiheuttaa maanomistajalle käytönrajoituksia ampumaradan lähialueella melulle alttiiden toimintojen osalta. Ampumaratojen melutasojen vuoksi jokin uusi alueen käyttötarkoitus lähellä ampumaratoja ei olisi mahdollista. Kiinteistön käyttötarkoitus voi vaarantua, jos sen piha- ja oleskelualueita ei ole mahdollista käyttää melun vuoksi. Nämä rajoitukset koskevat myös muuta ympäristömelua.

2.2.4 Yhdenvertaisuus

PL 6 §:n 1 momentin yleiseen yhdenvertaisuussäännökseen sisältyy mielivallan kielto ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa. Yhdenvertaisuus koskee ensisijaisesti sukupuoli-, ikä-, alkuperä- yms. tasa-arvoa.

Perustuslakivaliokunnan tulkinnan mukaan laki voi olla ristiriidassa PL 6 §:n kanssa, jos se ilman yleisesti hyväksyttävää perustetta asettaa kansalaisia tai kansalaisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien kansalaisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia²⁵. Perusoikeuksia edullisempaan suuntaan poikkeaminen on mahdollista.

Perustuslakivaliokunnan käytäntöä tulkitaan myös siten, että yhdenvertaisuusperiaate ei aseta tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä yhteiskunnan kehittymiseen antamalla tarvittavaa sääntelyä²⁶. Lainsäädäntö kohtelee ihmisiä eri tavoin hyväksyttävän yhteiskunnallisen perusteen vuoksi²⁷.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 142 §:n tavoitteena on ääniympäristö, jossa vaarallista tai haitallista ääntä (melu) ei esiinny terveyshaittaa tai merkittävää muuta YSL 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa aiheuttavassa määrin.

2.2.5 Perusoikeuksien turvaaminen

PL 22 § sisältää perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien turvaamista koskevan yleissäännöksen. Sääntely kohdistuu julkiseen valtaan, jonka on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Perusoikeussäännökset sitovat julkista valtaa sen kaikessa toiminnassa, niin lainsäädännössä, hallinnossa kuin lainkäytössäkin. Perusoikeuksien tosiasiallinen toteutuminen edellyttää julkisen vallan aktiivisia toimenpiteitä. Perusoikeuksien turvaamissäännös korostaa pyrkimystä perusoikeuksien sisällölliseen turvaamiseen.²⁸ Keskeisiin keinoihin kuuluvat mm. perusoikeuden käyttöä turvaavan ja täsmentävän lainsäädännön säätäminen.

²⁵ PeVL 1/1986 vp, PeVL 2/1987 vp, PeVL 3/1988 vp ja laajemmin Perusoikeudet (1999) s. 235 ss.

²⁶ Saraviita (2011): Perustuslaki. S. 154-155.

²⁷ Perusoikeudet (1999) s. 236.

²⁸ HE 309/1999 vp ja Saraviita (2011) s. 293 ss.

2.2.6 Säädöspäätös

PL 80.1 §:n mukaan lailla säädetään yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka muuten kuuluvat lain alaan. Säännös pidättää siinä tarkoitetut asiat lain alaan ja rajoittaa eduskunnan valtaa siirtää sille kuuluvaa lainsäädäntövaltaa asetuksen antajalle. Säännöksen merkitys liittyy keskeisesti PL 2 luvun perusoikeuksiin²⁹.

Asetusten antaminen tulee perustua laissa olevaan valtuutukseen. PL 80.1 §:n säännös rajoittaa asetuksen antajan valtaa antaa säännöksiä mainitussa rajoituslausekkeessa tarkoitetuista asioista. Annettavaan asetukseen ei saa sisällyttää säännöksiä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista eikä perustuslain mukaan muuten lain alaan kuuluvista asioista.

YSL 9 §:ssä säädetään asetuksenantovaltuuksista 7 ja 8 §:ssä säädettyjen velvoitteiden osalta. Pykälässä säädetään keskeisimmistä asetuksenantovaltuuksista. Tarkempia säännöksiä ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavien toimintojen päästöjä ja niiden ehkäisemistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Näitä toiminnanharjoittajan velvoitteita koskevat perussäännökset sisältyvät 7 ja 8 §:ään. Hallituksen esityksen 9 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan, että ”melupäästöjä koskevat valtioneuvoston asetukset voitaisiin jatkossa antaa yleisten 1 ja 2 momentin mukaisten valtuuksien nojalla³⁰.”

YSL:n Ympäristön tila -luvussa (luku 15) tarkoitetut ympäristölaatuvaatimukset määrittävät YSL 5 §:ssä ja tarkoitetaan Euroopan unionin lainsäädännössä tai kansallisesti säädettyä yksilöityä ympäristön tilan vähimmäisvaatimusta. Ympäristölaatuvaatimuksia voivat olla esimerkiksi raja-arvot ja kynnysarvot. Luvussa tarkoitetut ympäristölaatuvaatimukset voivat olla ohjearvoja ja tavoitearvoja.

Hallituksen esityksen perusteluissa (HE 214/2013 vp) selostetaan sekä ympäristön laatuvaatimusten että ympäristölaatuvaatimukset tarkemmin. Raja-arvot ovat sitovia normeja, joiden ylittäminen on kielletty. Ne vaikuttavat lupaharkinnassa muun muassa sitä kautta, että raja-arvojen ylittymistä voidaan käyttää luvan myöntämisen esteenä. Lupaharkinnassa voidaan antaa myös ympäristölaatuvaatimukseen sisältyvää raja-arvoa ankarampi lupamääräys 70 §:ssä säädettyillä perusteilla. Kynnysarvot määrittävät sen tason, jonka ylittyessä lyhytaikainenkin altistuminen vaarantaa ihmisten terveyttä ja joka tästä syystä asettaa viranomaiselle välittömiä toimintavelvollisuuksia.³¹

Tavoitearvoilla tarkoitetaan pitoisuutta tai kuormitusta, joka on vahvistettu ihmisen terveyden ja ympäristön vahingoittumisen estämiseksi ja joka on saavutettava määrätyn ajan kuluessa. Ohjearvot ovat luonnontieteelliseen tai epidemiologiseen tietoon perustuvia laatuvaatimuksia, joiden ylittäminen on todettu haitalliseksi väestön terveydelle ja ympäristölle.

Perustuslakivaliokunnan käytännössä vakiintuneesti kohdistetaan vaatimuksia sääntelyn täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen. Valiokunta toteaa ympäristölainsäädännölle olevan tyydyttävä, että huomattava osa yksityiskohtaisesta sääntelystä jää lakia alemman asteisiin säädöksiin³². Valiokunnan mukaan tämä johtuu pitkälti siitä, että sääntelyn on tarpeen olla varsin yksityiskohtaista ja teknisluonteista. Toimialoittain ja toimintoittain vaihtelevista velvoitteista säätäminen asetuksen tasolla voi valiokunnan mukaan olla ympäristölainsäädännön

²⁹ Saraviita 2011: Perustuslaki. S. 118.

³⁰ HE 214/2018 vp, 9 §:n yksityiskohtaiset perustelut.

³¹ HE 214/2013 vp ja HE 84/1999 vp.

³² PeVL 10/2013 vp, s. 3, jossa viitataan PeVL 58/2010 vp, s. 3/I ja PeVL 11/1999 vp, s. 2/I.

yhteydessä perusteltua, koska muutoin sääntely lain tasolla muodostuisi tarpeettoman yksityiskohtaiseksi ja tapauksittaiseksi³³.

Valiokunta toteaa edelleen, että asetuksentasoiseen sääntelyyn ei saa sisältyä normiainesta. Normiaineksella tarkoitetaan sääntelyä, jossa on kysymys yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Valtioneuvoston tulee valiokunnan mukaan jatkossa ”kussakin tapauksessa ympäristönsuojelulain valtuuksien nojalla asetuksia antaessaan syytä tarkoin selvittää, voidaanko asioista säätää perustuslain vaatimukset täyttävällä tavalla asetuksessa vai edellyttääkö asiasta säätäminen uusia lain tasoisia perussäännöksiä, joita voidaan tarvittaessa täydentää valtuutuksella antaa tarkempia säännöksiä asetuksella.”³⁴

2.3 Ääniympäristön laatua koskeva YSL:n 142 §

HE 214/2013 vp sisältää YSL 142 §:n, jossa säädetään ääniympäristön laadusta. YSL 142 §:n 1 momentin mukaan kaikessa toiminnassa on tavoiteltava sellaista ääniympäristön laatua, jossa vaarallista tai haitallista ääntä (melu) ei esiinny terveyshaittaa tai merkittävää muuta YSL 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa aiheuttavassa määrin.

Säännöksessä tarkoitettuun vaaralliseen ääneen (melu) liittyy merkittävä väestötason riski, joka ilmenee erityisesti maailman terveysjärjestön WHO:n toteamina lisääntyneinä sydän- ja verisuonitautena, unihäiriöinä ja ympäristömelun kielteisyyden vaikutusvasteena ihmisen altistuessa tietyn melulähteen tuottamalle ja tietyn äänenvoimakkuuden ylittävälle melulle. Säännöksessä tarkoitettu merkittävä muu ympäristön pilaantumisen aiheutuva seuraus on määritelty lain 5 §:ssä. Säännöksen soveltamiskynnyksenä on tältä osin pilaantumisen merkittävyys. YSL 5 §:n 1 momentin 2-kohdan mukaan ympäristön pilaantumisenä pidetään myös ympäristön yleisen viihtyvyyden vähentymistä. Viihtyisyyttä arvioidaan yleisen edun kannalta, eivätkä yksittäiset viihtyvyyden loukkaukset täytä viihtyvyyden vähenemisen kriteereitä.

Ääniympäristön laatua voidaan arvioida väestötasolla meluksi koetun äänen voimakkuuden ja keston avulla, vaikutusvasteen (annosvaste suhde), sekä sen taajuusominaisuuksien perusteella. Ääniympäristön laatuun voidaan vaikuttaa rajoittamalla melupäästöjä sekä yhdyskunta- ja liikennesuunnittelulla. ”Ääniympäristön laatu” on tarkoitettu olevan käsitteenä meluntorjuntaa laajempi. Se voi sisältää esimerkiksi kulttuurimaisemien, erityisten luontokohteiden sekä melulle herkkien toimintojen, kuten koulujen, päiväkotien ja sairaaloiden ääniolosuhteiden tarkoituksenmukaisemman huomioinnin.³⁵

YSL 142.2 § sisältää valtioneuvostolle osoitetun asetuksenantovaltuuden. Valtuuden nojalla valtioneuvoston asetuksella säädetään 1 momentissa tarkoitettun ääniympäristön laadun turvaamiseksi ympäristönlautuvaatimukset ja -tavoitteet. Vaatimukset ja tavoitteet voivat olla erilaisia eri melulähdetyypeille ja eri alueille ja ne voidaan kohdistaa vain määrättyihin ajanjaksoihin.³⁶

YSL 142 §:n perussäännöksen sisältö ja sen asetuksenantovaltuus määrittävät annettavan valtioneuvoston asetuksen sisällölliset rajat. Huomioon tulee otettavaksi myös YSL:n soveltamisalasäännös. Asetuksenantovaltuuden muotoilu perustuu lain esitöiden mukaan siihen,

³³ PeVL 10/2013 vp, s. 3, jossa viitataan PeVL 1/2013 vp, s. 2/II ja PeVL 58/2010 vp, s. 3/I.

³⁴ PeVL 10/2013 vp, s. 3-4.

³⁵ HE 214/2013 vp.

³⁶ HE 214/2013 vp, pykälän 142§:n yksityiskohtaiset perustelut.

että melun hättavaikutukset, joihin ääniympäristön laatuvaatimuksilla ja -tavoitteilla pyritään vaikuttamaan, ovat melulähde- ja aluekohtaisia. Valtuutusäännöksen kohdistumisella melulähdetyyppiin tarkoitettaisiin melutason (immissio) ja melupäästön (emissio) lisäksi myös melulähdetyypin muita hättavaikutuksia aiheuttavien ääniominaisuuksien huomiointia sääntelyssä. Asetuksenantovaltuus mahdollistaa sekä vaatimus- että tavoitetasojen asettamisen. Sääntely voidaan myös eriyttää eri alueille.

Sääntelyn luonteeseen kuuluu, että se on velvoittavaa, hallittavaa ja ymmärrettävää³⁷. Yksinomaan ohjearvojen antaminen velvoittavassa säädöksessä, tässä tapauksessa valtioneuvoston asetuksessa, ei olisi sääntelyn tavoitteiden ja käytettävyyden näkökulmasta tarkoituksenmukaista. Ohjearvot eivät muodostaisi selkeää rajaa, vaan määräytyisivät yksittäistapauksessa viime kädessä esim. hallintolainkäytössä hallintotuomioistuimessa. Myös ampumaratojen toiminnanharjoittajan näkökulmasta on keskeistä, että sääntely on selkeää ja ohjaa toimintaa ja sitä ympäröivää maankäyttöä ja rakentamista siten, että toiminnasta ei esim. aiheudu NaapL 17 §:ssä tarkoitettua kohtuutonta rasitusta. Oikeusministeriö on Ilmastolakiehdotuksesta antamassaan lausunnossa³⁸ katsonut, että heikosti velvoittavien säännösten sisällyttämiseen lainsäädäntöön tulee suhtautua pidättyvästi.

2.4 Pienikaliiperisten aseiden sääntely Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa, Saksassa ja Sveitsissä

2.4.1 Ruotsi

Ruotsissa on tehty useita selvityksiä ja uudistuksia ympäristöllisen lupajärjestelmän hallinnollisen rasituksen vähentämiseksi ja vuonna 2007 tehtiin muutos, jolla osa lupavelvollisista toiminnoista, joiden aiheuttamat riskit tiedetään vähäisiksi, siirrettiin ilmoitusvelvollisiksi. Ampumaratoihin pätee Ruotsissa C-luokan ilmoitusvelvollisuus (*verksamhetskod 92.20*), mikäli niillä ammutaan vuodessa yli 5 000 laukausta (kaliiperi alle 20 mm). Tätä pienemmät radat ovat menettelyn ulkopuolella (*Miljöprövningsförfordning 2013:251*). Ilmoitusvelvolliset toiminnot saa aloittaa aikaisintaan kuusi viikkoa sen jälkeen, kun niistä on annettu ilmoitus valvontaviranomaiselle (ellei ole tullut erillistä päätöstä). Mikäli päätöstä ei ole annettu kuudessa viikossa, voi toiminnan aloittaa. Kunnan ympäristöviranomainen käsittelee ampu-maratoja koskevat ilmoitukset ja toimii niiden valvojana. Toiminnanharjoittajan tulee ryhtyä estäviin tai hättöjä vähentäviin toimiin, mikäli toiminnasta on vaaraa aiheutua hättöä ihmisten terveydelle tai vaikutusta ympäristöön, sekä pysyttävä tietoisena toimintansa ympäristövaikutuksista (Miljöbalk, MB). Toiminnanharjoittajalta edellytetty omavalvonta³⁹ (förfordningen om verksamhetsutövars egenkontroll, FVE) sisältää velvollisuuden laatia valvontaohjelma (kontrollprogram) ja ympäristöraportti (miljörapport). Raportissa tulee selvittää toimenpiteet, joihin toiminnanharjoittaja on ryhtynyt lupaedellytyksenä olleiden, esimerkiksi meluntorjuntaan liittyneiden, ehtojen täyttämiseksi.

Ruotsissa keskeinen ampu-maratojen sijoittumiseen, rakentamiseen ja toimintaan vaikuttava lainsäädäntö sisältyy ympäristökaareen⁴⁰ (Miljöbalk, MB) ja kaavoitus- ja rakennuslakiin⁴¹ (Plan- och bygglag, PBL). Ympäristökaari on ympäristöoikeudellisiin kysymyksiin sovellettava yleislaki. Lain soveltamisalaan kuuluu muun muassa ihmisten terveyden suojaaminen erilaisilta hättäisiltä ympäristövaikutuksilta. Toiminnan sijoituspaikka tulee MB:n sijoit-

³⁷ Paremmat sääntelyn toimintaohjelma. Osa 1. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 8/2006.

³⁸ YM:n lausuntopyyntö 11.2.2014 Dnro YM010:00/2013.

³⁹ <https://lagen.nu/1998:901>, viitattu 13.8.2024

⁴⁰ <https://lagen.nu/1998:808>, viitattu 13.8.2024

⁴¹ <https://lagen.nu/2010:900>, viitattu 13.8.2024

tamissäännön (lokaliseringsregel) mukaan valita siten, että toiminnan tarkoitus voidaan toteuttaa aiheuttaen mahdollisimman vähän haittaa ihmisten terveydelle, viihtyisyydelle ja ympäristölle. Ympäristökaaren resurssienhallintasäännökset (hushållningsbestämmelserna) muodostavat perustan sekä toimintojen sijoittamiselle, että lupaharkinnalle ja niissä säädetään, mikä on ympäristön hyväksyttävää käyttöä. Säännöksiä sovelletaan MB:n ja PBL:n mukaisessa lupaharkinnassa.

Ruotsissa kaavoituksen valtiollinen ohjaus on väljää. Kaavoituksen painopiste on kuntatasolla. Maankäytön suunnittelu toteutetaan aluekaavalla (regionplan), sekä kunnallisella yleiskaavalla (översiktsplan), asemakaavalla (detaljplan) ja aluemääräyksillä (områdesbestämmelser). Kuntatason kaavoitusohjelmassa esitetään koko kuntaa koskevat, tarkempaa kaavoitusta ohjaavat tavoitteet sekä suunniteltu maankäyttö ja eri sektoreita koskevat, kuntatason yksityiskohtaisempaan kaavoitukseen vaikuttavat, suunnitelmat. Ohjelmassa otetaan huomioon valtakunnallinen alueidenkäytön ohjaus. Kunnan tulee ohjata ampumaratojen rakentamiseen liittyvää maankäyttöä asemakaavalla. Ohjaus voi tapahtua myös suunnittelutarveratkaisulla (områdesbestämmelser).

Ruotsissa on käytössä Ruotsin ympäristönsuojeluviraston (Naturvårdsverket) ohje ampumaratamelulle (*allmänna råd om buller från skjutbanor, NFS2005:15*). Käytetty suure on enimmäisäänitaso dBA I aikapainotuksella (dBAI). Ohjeen lukuarvot vaihtelevat radan iän mukaan tai mikäli toiminnasta ei katsota aiheutuvan merkittävää haittaa. Arvoissa on vaihteluvälit. Uusilla tai muutetuilla radoilla tulee pyrkiä tiukempiin rajoihin. Vähäisellä käytöllä olevilla radoilla suuremmat lukuarvot ovat lähtökohtaisesti riittävät. Mikäli radalla ammutaan vain muutamana päivänä vuodessa, tulee lähtökohtaisesti sallia myös lukuarvot ylittävät melutasot. Haulikkoradoille tulkinta on tällöin usein lievempi, koska niiden osalta meluntorjunta on vaikeaa. Meluvaikutusten arvioinnissa suositetaan tyypillisesti mallinnusta. Mikäli altistuvia kohteita on vähän, voidaan selvitys tehdä mittaamalla. Valtion luonnonhoitolaitoksen julkaisussa vuodelta 1984 on esitetty aseiden melupäästötietoja sekä laskentakaavoja meluvaikutusten arvioinniksi alttiissa kohteissa etäisyys, tarkastelusuunta, kasvillisuus ja korkeuserot huomioiden.

Kaavio 3. Ampumaradan melualueiden enimmäisäänitason L_{AImax} ohjeelliset lukuarvot

Alue	Arkipäivät	Lauantai, sunnuntai, pyhäpäivä	
	päivä ja ilta 7–22 L_{AImax} (dB)	päivä ja ilta 9–19 L_{AImax} (dB)	Ilta 19–22 L_{AImax} (dB)
Vakituiseen ja vapaa-ajan asumiseen käytettävät asunnot			
Uusi tai olennaisesti korjattu rata	65–70	65–70	60–65
Ennen vuotta 1982 perustettu rata, jonka toiminta jatkunut samanlaisena	65–70	65–70	60–70
Ennen vuotta 1982 perustettu rata, jonka toiminasta ei aiheudu olennaista häiriötä	65–80	65–80	60–75
Hoitotilat			

Uusi tai olennaisesti korjattu rata	60–65	60–65	55–60
Ennen vuotta 1982 perustettu rata, jonka toiminta jatkunut samanlaisena	60–70	60–70	55–65
Ennen vuotta 1982 perustettu rata, jonka toiminasta ei aiheudu olennaista häiriötä	65–75	60–75	55–70
Opetustilat ja ulkoilualueet			
Uusi tai olennaisesti korjattu rata	60–65	60–65	60–65
Ennen vuotta 1982 perustettu rata, jonka toiminta jatkunut samanlaisena	60–70	60–70	60–70
Ennen vuotta 1982 perustettu rata, jonka toiminasta ei aiheudu olennaista häiriötä	60–75	60–75	60–75

Siviiliampumaradoilla ei saa olla yöaikaista toimintaa. Puolustusvoimien radoille on annettu erilliset enimmäisäänitason lukuarvot 55–60 tai 55–65 dB yöaikaiselle toiminnalle arkipäivisin klo. 22–07, sekä viikonloppuisin ja pyhäpäivinä klo. 22–09.

2.4.2 Norja

Norjan ympäristönsuojelulaissa⁴² (Lov om vern mot forurensninger og om avfall, FORURL) säädetään päästöstä aiheutuvasta ympäristön pilaantumisesta, koskien myös melua ja tärinää. FORURL sisältää asetuksenantovaltuutuksen melun päästöraja-arvoille, ympäristönsuojelun yleisille vaatimuksille ja toiminnanharjoittajan pätevyysvaatimuksille.

Ympäristönsuojeluasetuksessa⁴³ (Forskrift om begrensning av forurensning, Forurensningsforskriften) on säädetty melua koskevista määräyksistä. Ympäristönsuojeluviranomainen voi antaa melupäästön raja-arvoihin liittyviä määräyksiä ja määrätä toiminnan ympäristöluvan varaiseksi. Ympäristöluvassa tai annettavassa määräyksessä voidaan asettaa tarkempia ehtoja haitan ehkäisemiseksi.

Norjan maankäyttö- ja rakennuslaki⁴⁴ (Lov om planlegging og byggesaksbehandling, PBL) sisältää kaavoitukseen ja rakentamiseen liittyvät säännökset, sekä mm. säännökset ympäristövaikutusten arviointimenettelystä⁴⁵ (Forskrift om konsekvensutredninger, T1281). Valtakunnan tason suunnittelulla ohjataan alue- ja kuntatason kaavoitusta.

Ampumaratojen sijoittumista ohjataan keskeisesti kuntatason yleiskaavalla (kommune(del)-plan/områderegulering). Kaavassa annetaan määräyksiä mm. maankäytön pääpiirteistä ja

⁴² https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-03-13-6/KAPITTEL_1#%C2%A75, viitattu 19.8.2024

⁴³ https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-06-01-931/KAPITTEL_2#KAPITTEL_2, viitattu 19.8.2024

⁴⁴ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>, viitattu 28.8.2024

⁴⁵ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-21-854>, viitattu 28.8.2024

ehdoista, joilla uusia toimenpiteitä ja uutta maankäyttöä voidaan toteuttaa. Lisäksi kunta-kaavassa on tarpeellisessa määrin esitettävä alueen käytön kannalta merkitykselliset näkökohdat ja rajoitukset, esimerkiksi meluvyöhykkeet. Kunta voi määrätä kaavassa rakentamisen rajoista, rakennusmääräyksistä ja toiminnallisista vaatimuksista. Rakentamista ohjaa PBL:n mukainen kuntatason detaljikaava (reguleringsplan).

Melun huomioimisesta alueidenkäyttöä suunniteltaessa on annettu ohje (T-1442/2021)⁴⁶. Melualueet on jaettu kahteen alueeseen, johon sovelletaan melun keskiäänitason L_{den} ja enimmäisäänitason L_{AFmax} raja-arvoja kaavion 4 mukaisesti.

Kaavio 4. Ampumaradan toiminnasta syntyvien melualueiden L_{den} ja L_{AFmax} raja-arvot

Ampumaradan melualue			
Keltainen vyöhyke		Punainen vyöhyke	
Melutaso ulkona	Ulkomelutaso yöai- kaan klo. 23–7	Melutaso ulkona	Ulkomelutaso yöai- kaan klo. 23–7
$L_{den} > 35$ dB $L_{AFmax} > 65$ dB	Toiminta ei ole sallit- tua	$L_{den} > 45$ dB $L_{AFmax} > 75$ dB	Toiminta ei ole sallit- tua

2.4.3 Tanska

Ympäristönsuojelulain⁴⁷ (lov om miljøbeskyttelse, LBK) mukaan ympäristöministeriö voi antaa viranomaisohjeet ilman, veden ja maaperän laatuvaatimuksista sekä sallituista melutasoista. Viranomaisohjeet voivat koskea meluindikaattoreita, arviointimenetelmiä, melukartoitusten ja toimintasuunnitelmien muotoa, sekä määraaikoja. Ulkoampumaradoilta edellytetään ympäristölupa⁴⁸.

Kaavoituslaissa⁴⁹ (lov om planlægning, LBK) säädetään mm. kaavajärjestelmästä ja yksityiskohtaisen kaavan vaikutusten arvioinnista⁵⁰. Kaavoituslain mukaisella valtakunnallisella suunnittelulla ohjataan kuntatason kaavoitusta (kommuneplan). Asemakaavassa (lokalplan) tulee mm. varmistaa, ettei melulle alttiita alueita sijoiteta lähelle tai alttiille alueille sijoiteta melua aiheuttavaa toimintaa, ellei meluhaittoja voida ehkäistä. Kaavoituslaissa säädetään asemakaavassa (lokalplan) annettavista määräyksistä. Määräykset voivat koskea mm. rakennusten suojaamista melulta. Rakentamista ohjataan rakennuslailla⁵¹ (Byggeloven, LBK).

Ampumaratojen ohjeelliset raja-arvot on esitetty Tanskan ympäristönsuojeluviraston ohjeessa (Skydebaner Nr. 1 1995). Raja-arvoja käytetään sekä ampumaratojen ympäristölupamenettelyssä, että suunnittelussa.

⁴⁶ <https://www.regjeringen.no/contentassets/7d2793f6d8254e4b9cc2c4f33592657f/t-1442-2021.pdf>, viitattu 28.8.2024

⁴⁷ <https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2024/928>, viitattu 28.8.2024

⁴⁸ <https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2014/669>, viitattu 28.8.2024

⁴⁹ <https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2020/1157>, viitattu 28.8.2024.

⁵⁰ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=125635>, viitattu 28.8.2024.

⁵¹ <https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2016/1178>, viitattu 28.8.2024

Raja-arvot riippuvat siitä, onko kyse vasta rakennetusta vai olemassa olevasta ampumara-dasta. Raja-arvo kuvaa yksittäisen laukauksen suurinta enimmäisäänitason L_{Amax} melulle al-tiissa kohteessa. Mitä pidempi ampuma-aika ampumaradalle on sallittu, sitä tiukempi on melun raja-arvo. Uusien ampumaratojen melun raja-arvo on 60 dB:n (rata käytössä joka iltaviikossa) ja 70 dB:n (rata käytössä kerran viikossa) välillä. Jos ammunta jatkuu useana iltana kello 22 jälkeen tai viikonloppuisin, melun raja-arvo on 55 dB.

Olemassa olevien ampumaratojen suurimmat sallitut melun raja-arvot voivat olla enimmäil-lään 80 dB. Olemassa olevien ampumaratojen meluntorjuntatarve määritetään tapauskoh-taisesti. Lähtökohtana määrittämisessä on uusien ratojen melun raja-arvot.

2.4.4 Saksa

Saksan on liittotasavalta, jonka oikeusjärjestelmä koostuu liitto- ja osavaltiotason järjestel-mistä. Perustuslain⁵² (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland) mukaan lainsää-däntövalta kuuluu 16 osavaltiolle (Länder), jollei sitä ole nimenomaisesti pidätetty liittoval-tiolle (Bund).

Ampumaratoihin sovelletaan yleistä ympäristöoikeudellista sääntelyä. Keskeinen liittoval-tiotason sääntely sisältyy haitallisiin ympäristövaikutuksiin sovellettavaan säädökseen, im-missiosuojalakiin (BImSchG)⁵³ ja sitä täytäntöönpaneviin asetuksiin. Lain tavoitteena on suojella ihmisiä haitallisilta ympäristövaikutuksilta sekä estää haitallisten ympäristövaiku-tusten syntyminen koskien myös ympäristömelua. Luvanvaraisista toiminnoista ja lupaedel-lytyksistä on säännökset. Toiminnasta ei saa aiheutua haitallisia vaikutuksia ympäristöön tai muita vaaroja, merkittäviä haittoja tai merkittävää häiriötä suurelle yleisölle tai naapureille. Lainsäädäntö edellyttää parhaan mahdollisen tekniikan käyttöä. Immissiosuoja-asetuksen⁵⁴ (4. BImSchV) liitteen 1 perusteella ulkoampumaradat tarvitsevat ympäristöluvan.

Alueiden käytön suunnittelua ja rakentamista koskeva lainsäädäntö jakautuu liittovaltion, osavaltioiden sekä paikalliseen lainsäädäntöön. Keskeisiä liittovaltion säädöksiä ovat raken-nuslaki⁵⁵ (Baugesetzbuch, BauGB) ja asetus⁵⁶ (Baunutzungsverordnung, BauNVO) sekä liitto-valtion kaavoituslaki⁵⁷ (Raumordnungsgesetz, ROG). Liittovaltion rakennuslaki sisältää neljä lukua, joissa säädetään kaupunkisuunnittelusta (kaavoituksesta) ja rakentamisesta. Lakia täsmentää liittovaltion rakennusasetus.

Liittovaltion kaavoituslaissa säädetään muun muassa kaavoituksen tavoitteista, periaat-teista, kaavamuodoista, sekä toimivallasta liittovaltion ja osavaltioiden kaavoituksessa. BauGB muodostaa myös liittovaltioiden säädösten säädöspöytäkirjan. Liittovaltiolla on oikeus säätää puitelakeja ohjaamaan osavaltioiden kaavoitusta. Liittovaltio voi myös antaa sään-nöksiä (Vorschriften), jotka tulee ottaa huomioon osavaltion kaavoituksessa. Näitä puitela-keja täydentävät kunkin osavaltion omat rakentamis- ja kaavoitussäädökset. Osavaltioissa

⁵² <http://www.gesetze-im-internet.de/gg/BJNR000010949.html>, viitattu 4.9.2024.

⁵³ Gesetz zum Schutz vor schädlichen Umwelteinwirkungen durch Luftverunreinigungen, Geräuschen, erschütterungen und ähnliche Vorgänge, Bundes-Immissionsschutzgesetz (BImSchG 15.3.1974). <http://www.gesetze-im-internet.de/bimSchG/>, viitattu 4.9.2024.

⁵⁴ Vierte Verordnung zur Durchführung des Bundes-Immissionsschutzgesetzes (BimSchV). https://www.gesetze-im-internet.de/bimSchV_4_2013/, viitattu 4.9.2024.

⁵⁵ Baugesetzbuch (BauGB). <http://www.gesetze-im-internet.de/bbaug/BJNR003410960.html>, viitattu 4.9.2024.

⁵⁶ Verordnung über die Bauliche Nutzung der Grundstücke (Baunutzungsverordnung - BauNVO). <http://www.gesetze-im-internet.de/baunvo/BJNR004290962.html>, viitattu 4.9.2024.

⁵⁷ Raumordnungsgesetz (ROG). http://www.gesetze-im-internet.de/rog_2008/BJNR298610008.html, viitattu 4.9.2024

on voimassa oma rakennuslaki (Landesbauordnung tai vastaavaa) ja kaavoituslaki (Landesplanungsrecht). Lisäksi kunnissa ja kaupungeissa (Gemeinden, Städte) on alemmanasteisia joko liittovaltion lainsäädäntöön tai osavaltion lainsäädäntöön perustuvaa sääntelyä.

Kaavio 5. Kaavoitusjärjestelmän eri tasot

Alue	Kaavoitus	Ohjausvälineen tai kaavan nimi
Liittovaltio (Bund)	Raumordnung	Raumordnungsplänen und –programmen (Landesweiter Raumordnungspläne)
Osavaltio (Länder)	Landesplanung	Landesentwicklungsplan und –programm, Landesraumordnungsprogramm
Osavaltion alue (Region, Planungsregion, Regierungsbezirke)	Regionalplanung	Regionalplan, -pläne (Raumordnungspläne für die Teilräume der Länder)
Kunnat ja kaupungit (Städte und Gemeinden)	Bauleitplanung	Flächennutzungspläne Bebauungspläne

Parhaan käyttökelpoisen tekniikan vaatimusta tarkentava sääntely on sisällytetty eri ympäristöaloja koskeviin tekniisiin ohjeistuksiin (Technische Anleitung, TA). Liittovaltio on antanut immissiosuojalakiin perustuen ohjeistuksen⁵⁸ (TA Lärm), jota sovelletaan mm. ampumaratojen (pienikaliiperiset, alle 20 millimetrin kaliiperiset aseet) melutasoihin. TA Lärm:ä sovelletaan luvanvaraisiin ja ei-luvanvaraisiin toimintoihin. Ohjeistus sisältää sitovat päivä- ja yöajan ulkomelutason raja-arvot alueen käyttötarkoituksen mukaisesti.

Kaavio 6. Ampumaradan toiminnasta syntyvän melun L_A raja-arvot

Alueen käyttötarkoitus	Päivä 06–22 L_A (dB)	Yö 22–06 L_A (dB)
Teollisuus	70	70
Kauppa (Gewerbegebiete)	65	50
Keskustat, kylät ja eri käyttötarkoitukset	60	45
Pääosin asuminen tai pientaloasuminen	55	40
Asuminen	50	35
Sairaalat, hoitokodit, kylpylät	45	35

Yksittäinen ja lyhytaikainen enimmäisäänitaso L_{AFmax} ei saa ylittää muilla kuin teollisuusalueilla päiväajan raja-arvoa enempää kuin 30 dB ja yöajan raja-arvoa enempää kuin 20 dB. Arkin aamu- ja iltatunteina, sekä viikonloppuna ja juhlapäivinä keskipäivän aikaan melulle erityisen alttiilla alueilla (asuminen, sairaalat, jne.) sovelletaan 6 dB:ä raja-arvoja tiukempia

⁵⁸ Sechste Allgemeine Verwaltungsvorschrift zum Bundes-Immissionsschutzgesetz, (Technische Anleitung zum Schutz gegen Lärm – TA Lärm). http://www.verwaltungsvorschriften-im-internet.de/bsvwvbund_26081998_IG19980826.htm, viitattu 4.9.2024.

lukuarvoja (Zuschlag). Rakennuksen sisätilojen päiväajan raja-arvo on 35 dB ja yöajan 25 dB (ilma- tai runkoääni).

2.4.5 Sveitsi

Sveitsi on liittovaltio, joka koostuu 26 kantonista. Perustuslain⁵⁹ (Bundesverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft) mukaan lainsäädäntövalta kuuluu kantoneille (Kantone), jollei sitä ole nimenomaisesti pidätetty liittovaltiolle (Bund).

Sveitsin ympäristönsuojelulaissa⁶⁰ (Bundesgesetz über den Umweltschutz, Umweltschutzgesetz, USG) säädetään ympäristön pilaantumisen aiheutuvista haitallisista vaikutuksista, koskien myös melua. Melun haittavaikutusten rajoittamiseksi on noudatettava raja-, hälytys- ja suunnitteluarvoista säädettyjä periaatteita. Sääntely koskee sekä melupäästöä (emissio), että melulle alttiiden kohteiden melutasoa (immissio).

Melupäästön sallituista enimmäisäänitasoista säädetään asetuksella ja rajoittamisessa sovelletaan BAT-menettelyä. Melutason raja-arvot on säädettävä asetuksella siten, että näiden tasojen alapuolella ympäristömelusta ei aiheudu merkittävää haittaa väestön hyvinvoinnille. Toimenpiteiden ja tarvittavien parannusten kiireellisyyden arviointia varten liittoneuvosto (Bundesrat) voi asettaa hälytysarvoja tilanteissa, joissa melutason raja-arvot ylittyvät ympäristössä. Rakennuksen ulkovaipan ääneneristys on suunniteltava ja rakennettava siten, ettei melusta aiheudu haittaa. Liittoneuvosto asettaa suunnitteluarvot (enimmäisarvot) uusille kaava-alueille, jotka on tarkoitettu asumiseen, sekä alueille joihin suunnitellaan melua tuottavia toimintoja ja jotka edellyttävät meluntorjuntaa. Suunnittelu on sallittu vain, jos melun suunnitteluarvot alueella alittuvat tai ne voidaan alittaa meluntorjuntatarkoituksella. Melutason raja-arvot ovat suunnitteluarvoja tiukempia. Liittoneuvosto tai kantoni voi edellyttää, että ympäristön melutiedoista pidetään rekisteriä.

Alueiden käytön suunnittelua ja rakentamista koskeva lainsäädäntö jakautuu liittovaltion, kantonien, sekä paikalliseen lainsäädäntöön. Alueidenkäyttölain⁶¹ (Bundesgesetz über die Raumplanung, Raumplanungsgesetz, RPG) mukaan asumiseen käytettävät alueet tulee suojella melulta niin pitkälle kuin mahdollista.

Melun haittavaikutusten rajoittamisesta ja meluntorjunnasta säädetään erillisellä asetuksella⁶² (Lärmschutz-verordnung). Asetuksella annetaan säännöksiä melulähteiden melupäästörajoista, melulle alttiina olevista asumiseen käytettävistä alueista ja sen rakennuksista, alueiden herkkyysohjeista, sekä melun raja-arvoista. Luokituksessa alueet jaetaan neljään luokkaan meluherkkyyden mukaisessa järjestyksessä. Luokkaan I kuuluvat muun muassa virkistysalueet, luokkaan II eritoten asumiseen käytettävät alueet, luokkaan III varsinkin eri toiminnoista sekoittuneet alueet ja luokkaan IV erityisesti teollisuusalueet. Asetuksen soveltamisala koskee ampumaratoja. Uusien ampumaratojen äänitason tulee alittaa melulle alttiissa kohteissa luokituksen mukainen suunnitteluarvo. Käytössä olevien ratojen vähimmäisvaatimuksena on vastaavasti raja-arvon alittuminen. Hälytysarvo on toimenpideraja-arvo, joka edellyttää meluntorjuntatoimien suunnittelua ja toteutusta.

⁵⁹ <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1999/404/de>, viitattu 10.9.2024

⁶⁰ https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1984/1122_1122_1122/de, viitattu 10.9.2024

⁶¹ https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1979/1573_1573_1573/de, viitattu 10.9.2024

⁶² https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1987/338_338_338/de, viitattu 10.9.2024

Kaavio 7. Ampumaratatoiminnan melutason L_r suunnittelu-, raja- ja hälytysarvot

Herkkyysluokitus	Suunnitteluarvo	Raja-arvo	Hälytysarvo
	L_r (dB)	L_r (dB)	L_r (dB)
I	50	55	65
II	55	60	75
III	60	65	75
IV	65	70	80

Äänitaso L_r lasketaan aseluokkien osääänitasojen summana

$L_r = 10 \cdot \lg \sum_i 10^{0,1 \cdot L_{ri}}$, missä osääänitaso $L_{ri} = L_i + K_i$, L_i on aseluokan yksittäisten laukausten keskiarvotettu äänitaso ja K_i on tasokorjauskerroin.

Äänitaso L_i lasketaan ase- tai ammustyyppin yksittäisten laukausten L_j ampumamäärien keskiarvona

$L_i = 10 \cdot \lg \sum_j \frac{M_j}{M_i} \cdot 10^{0,1 \cdot L_j}$, missä M_j on tietyn ase- tai ammustyyppin vuodessa ammuttujen laukausten kolmen vuoden keskiarvo ja M_i on tietyn aseluokan vuodessa ammuttujen laukausten kolmen vuoden keskiarvo.

Tasokorjauskerroin K_i lasketaan ampumapäivien ja ammuttujen laukausten avulla

$K_i = 10 \cdot \lg(D_{wi} + 3 \cdot D_{si}) + 3 \cdot \lg M_i - 44$, missä D_{wi} on vuodessa arkipäivisin tietyn aseluokan aseella ammuttujen puolikkaiden ampumapäivien lukumäärän kolmen vuoden keskiarvo ja D_{si} on vastaava sunnuntaipäivien ja juhlapäivien osalta.

3 Vaikutukset

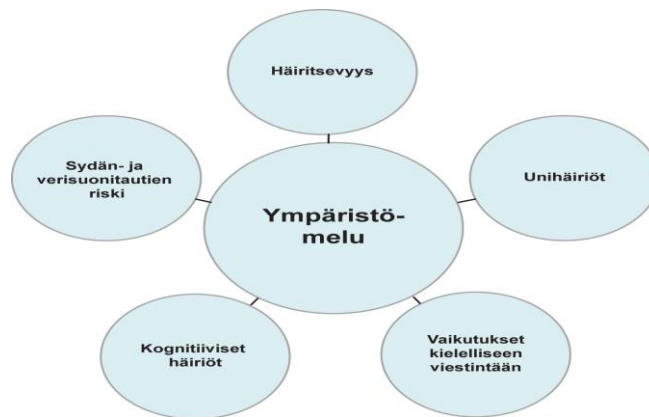
3.1 Ampumaratatoiminta

3.2 Terveys

3.2.1 Yksilö

Maailman terveysjärjestö (WHO) on määritellyt terveyden täydelliseksi fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tilaksi, ei vain sairauden puutteeksi. Melun terveyshaitat ilmenevät muun muassa unihäiriöinä, keskittymisen ja oppimisen vaikeutumisena sekä sydämen ja verenkiertoelimistön toimintahäiriöinä.

Kaavio 8. Ympäristömelun vaikutukset

Meluun voi liittyä lyhytaikaisia stressivasteita ja krooninen stressi voi myötävaikuttaa melun pitkäaikaisvaikutusten syntyyn⁶³. Melusta tulee krooninen stressitekijä silloin, kun yksilöllä ei ole keinoja sen torjumiseksi. Stressireaktioon kuuluu herkistyminen kyseiselle ärsykkeelle, jolloin ns. valpastumisvaste ei totu ja huomio kiinnittyy ärsykkeeseen.

Keho reagoi akuuttiin stressiin käynnistämällä sarjan fysiologisia muutoksia. Meluallistuksen seurauksena on syketaajuuden kasvu, ihon ja sisäelinten verisuonten supistuminen, verenpaineen nousu sekä stressihormonien pitoisuuden lisääntyminen veressä. Jos stressi jatkuu pidempään, aktivoituvat hitaammin reagoivat ja hitaammin palautuvat hormonaaliset säätelyjärjestelmät⁶³.

Melun koettu häiritsevyys voi lisätä sen haitallisia vaikutuksia uneen, suorituskyykyyn ja kielelliseen viestintään. Häiritsevyys voi myös lisätä stressiä ja siitä seuraavia haitallisia terveysvaikutuksia. Melun häiritsevyyden on todettu liittyvän verenpainetautiin ja sepelvaltimotautiin.

Ympäristömelun terveysvaikutusten tutkimukset ovat koskeneet pääosin liikenteen ja teollisuuden melua. Ampumaratamelun terveysvaikutuksista ei ole tehty tutkimuksia. Yksittäiseen ihmiseen kohdistuvia terveysvaikutuksia ei ole mahdollista arvioida melupäästöön tai melutasoon liittyvien tietojen perusteella.

3.2.2 Kansanterveys

Ympäristön laadulla on sairastavuutta lisäävä tai vähentävä vaikutus. Melun terveysvaikutuksia voidaan arvioida tilastollisesti väestötasolla. Vaikutukset kumuloituvat melulle altistuneissa ihmisissä, vaikka melu ei kumuloidu ympäristöön.

Ympäristömelun vaikutukset ulottuvat lievista vaikutuksista pysyvään sairastumiseen ja jopa kuolemaan. Ympäristömelulle altistuu suuri osa väestöstä. Vain pienelle osalle altistuneista kehittyä melun aiheuttamien epäspesifisten fysiologisten muutosten ja elintoiminnoissa tapahtuvien häiriöiden seurauksena jokin vakava sairaus, kuten verenpaine- tai sepelvaltimotauti. Näillä sairauksilla on meluallistuksen lisäksi myös useita muita riskitekijöitä. Osa sepelvaltimotautiin sairastuneista voi saada infarktin, joka voi johtaa kuolemaan. Merkittävän osan melun terveysvaikutuksista on arvioitu aiheutuvan yöaikaisen melun vuoksi heikentyneestä unenlaadusta. Siksi erityisesti yöaikaista melua on pyritty säännöksiin rajoittamaan.

⁶³ Haahla, A., Heinonen-Guzejev, M. Melun terveysvaikutukset ja ympäristömelun häiritsevyys. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 12/2012.

Melun on arvioitu aiheuttavan Euroopassa joka vuosi noin 48 000 uutta sydänsairaustapausta ja pääosin niihin liittyvää 12 000 ennenaikaista kuolemaa⁶⁴. Lisäksi melulle, joka aiheuttaa merkittävää häiritsevyyttä (chronic high annoyance), altistuu 22 miljoonaa ihmistä ja melulle, joka aiheuttaa merkittäviä inihäiriöitä (chronic high sleep disturbance), altistuu 6,5 miljoonaa ihmistä. Monien sairauksien kohdalla melun aiheuttaman terveysriskin suuruutta ei tunneta väestötutkimusten vähäisyyden vuoksi. Parhaiten tunnetaan häiritsevyyden/kiusallisuuden (melun aiheuttama elämyksellinen kokemus) esiintyvyyden annosvaste suhde.

Ampumaratojen toiminnasta aiheutuvan melun terveysriskin suuruutta ei tunneta. Ampumaratamelulle altistuneiden määrä on pieni verrattuna esimerkiksi tieliikenteen melulle altistuneiden määrään. Ampumaradoilla ei ole pääsääntöisesti yöaikaista toimintaa, mikä vähentää terveysriskiä. Ampumaratojen melun häiritsevyyttä kuvaava annosvaste suhde on arvioitu työryhmän työn yhteydessä tehdyssä erillisessä tutkimuksessa.

3.3 Elinympäristön viihtyisyys

Ääniympäristö on yksi kansalaisten elämän ja ympäristön laatuun vaikuttavista tekijöistä. Ääniympäristöllä on vaikutuksia terveyteen, viihtyisyyteen, elämyksellisiin kokemuksiin, turvallisuuteen ja erityisryhmien, kuten näkö- ja kuulovammaisten liikkumiseen. Ympäristö tulee suunnitella ja rakentaa siten, että melu jolle ihminen altistuu, pysyy riittävän alhaisena ja ääniympäristö laadukkaana, jotta se ei aiheuta vaaraa henkilöiden terveydelle, hyvinvoinnille ja viihtyisyydelle.

3.4 Asuminen ja vapaa-ajan asuminen

Lähes 87 % suomalaisista asui taajamissa eli yli 200 asukkaan asutustihentymissä vuoden 2023 lopussa⁶⁵. Iso osa taajamista on pieniä kooltaan 200–999 asukkaan maaseututaajamia eli isompia kyliä, kirkonkyliä tai kuntakeskuksia. Vuoden 2023 loppuun mennessä vakinaisesti asutuista asunnoista 37,3 % oli omakoti- ja paritaloja, 13,3 % rivitaloja ja 47,9 % kerrostaloja⁶⁶. Rakennuksista omakotitaloja oli 1 168 379, rivitaloja 85 192 ja kerrostaloja 67 069.

Vuonna 2023 julkaistun asukasbarometri 2022 mukaan asukkaat ovat yleisesti ottaen tyytyväisiä asuinympäristöönsä. Tärkeimmät asukkaiden viihtyvyystekijät ovat luonnonympäristö, keskeinen sijainti ja rauhallisuus. Epäviihtyvyyttä aiheuttavat eniten melu ja ilmansaasteet, pysäköintipaikkojen sekä palvelujen puute. Omakotitalossa haluaisi asua lähes puolet barometriin vastaajista. Omakotitaloa toivovat eniten nuoret, 30–39-vuotiaat ja lapsiperheet. Yli 65-vuotiailla, autottomilla ja yhden hengen kotitalouksilla kerrostalo on toivotuin talotyyppi. Pari- tai rivitaloasumista toivovat eniten 40–64-vuotiaat⁶⁷.

Suomessa oli vuonna 2020 kaikkiaan 508 289 kesämökkiä⁶⁸. Niistä 422 000 oli yksityisten henkilöiden omistuksessa ja noin 85 800 joko perikuntien, yritysten, yhteisöjen tai ulkomaa-laisten omistamia. Kesämökin omistaviin asutokuntiin kuului yhteensä lähes 782 300 henkilöä. Viime vuosina on rakennettu noin 2000 vapaa-ajan asuinrakennusta vuodessa. Mökkibarometrin 2021 kyselyn perusteella toistuvasti vapaa-ajan asuntoa käyttäviä voidaan arvioida

⁶⁴ <https://www.eea.europa.eu/publications/health-risks-caused-by-environmental>, viitattu 2.10.2024

⁶⁵ <https://storymaps.arcgis.com/stories/c419208b199749c7b2905a35b464eb9a>

⁶⁶ <https://otos.stat.fi/server/api/core/bitstreams/b1eb145c-d73d-4e31-89e6-39f28487671a/content>

⁶⁷ Asukasbarometri 2022, Syke 2023.

⁶⁸ https://stat.fi/til/rakke/2020/rakke_2020-05-27_kat_001_fi.html, viitattu 2.10.2024

Suomessa olevan 2,4–2,9 miljoonaa. Keskimääräinen vapaa-ajan asunnolla vietetty aika on kasvanut huomattavasti ja sen odotetaan lisääntyvän tulevaisuudessa. Vuonna 2020 keskimääräinen vuorokausimäärä oli 103. Etätyötä vapaa-ajan asunnolta tehneistä kaksi kolmasosaa oli halukkaita ja lisäksi neljäsosa mahdollisesti halukkaita lisäämään etätöitä sieltä käsin. Luonnonympäristön vetovoima, luonnonrauha ja irtautuminen arjesta ovat keskeisiä motiiveja vapaa-ajan asumiselle⁶⁹.

3.5 Rakennettu ympäristö

3.5.1 Maankäyttö

Kaavoituksen tarkoituksena on sovittaa ja mahdollistaa erilaisten toimintojen sijoittaminen siten, että niistä aiheutuisi mahdollisimman vähän haittaa toisilleen tai mahdollinen haitta ei muodostuisi kestäväksi. Koska ulkoampumaratojen melun leviämisen estäminen voi edellyttää kalliita meluntorjuntaratkaisuja, tulee toimintojen suunnitteluun ja sijoittamiseen kiinnittää erityistä huomiota. Ampumaradat on tällä hetkellä harvoin merkitty kaavaan. Yleensä ampumaradat sijaitsevat yleis- ja asemakaavojen ulkopuolella, maakuntakaavoissa yleensä maa- ja metsätalousvaltaisella alueella.

Alueidenkäytössä, perustuen kaavojen sisältövaatimuksiin, on ehkäistävä melusta, tärinästä ja ilman epäpuhtauksista aiheutuvaa haittaa ja pyrittävä vähentämään jo olemassa olevia haittoja. Kaavan on MRL 9 §:n mukaan perustuttava riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Alueidenkäytön suunnittelu on keskeinen väline myös naapuruussuhdehaittojen ennaltaehkäisyssä.

Rakennusta ei saa rakentaa vastoin asemakaavaa (rakentamisrajoitus). Asemakaava-alueelle ei saa sijoittaa toimintoja, jotka aiheuttavat haittaa kaavassa osoitetulle muiden alueiden käytölle. Asemakaava-alueelle ei saa myöskään sijoittaa toimintoja, jotka ovat haitallisten tai häiriöitä aiheuttavien ympäristövaikutusten estämistä tai rajoittamista koskevien asemakaavamääräysten vastaisia (MRL 58 §). MRL 54 §:n mukaisissa asemakaavan sisältövaatimuksissa korostuvat ihmisen elinympäristön terveellisyyteen, turvallisuuteen ja viihtyisyyteen liittyvät seikat.

Kaavoittaja voi kaavamääräyksellä antaa rakennuttajalle määräyksen siitä, mikä äänitasoero tulee olla rakennuksen ulkopuolella vallitsevan ja sisätilan äänitason välillä. Kaavoittaja perustaa määräyksensä lähtökohtaisesti meluselvitykseen, johon on mallinnettu alueella vallitsevat melutasot. Mallinnusta varten alueella voidaan tehdä melumittauksia tai melumallinnuksia, joista voidaan arvioida rakennuksen ulkovaipan ulkopuolinen melutaso.

3.5.2 Rakentaminen

Meluttomuus ja ääniympäristö ovat rakennuksen olennainen tekninen vaatimus. Rakennus on suunniteltava ja rakennettava siten, että melu, jolle rakennuksessa tai sen lähellä olevat altistuvat, pysyy niin alhaisena, ettei se vaaranna näiden henkilöiden terveyttä ja että se antaa mahdollisuuden nukkua, levätä ja työskennellä riittävän hyvissä olosuhteissa. Äänitekni-
nen sääntely kohdistuu rakennuksen sisätiloihin, parvekkeisiin, sekä piha- ja oleskelualueisiin.

⁶⁹ Mökkibarometri 2021, <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/547644>, viitattu 2.10.2024.

Ääneneristys kertoo kuinka paljon rakenne eristää sen läpi kulkenutta ääntä. Rakenteen ääneneristävyys riippuu pääasiassa rakenteen massasta ja äänen taajuudesta. Rakenteet ja rakennusosat eristävät pienitaajuisia ääntä (20–200 Hz) merkittävästi heikommin kuin suuritaajuisia ääntä.

Rakennuksen ulkovaippa käsittää yleensä useita eri rakennusosia, joilla kaikilla on erilaiset ääneneristävyysominaisuudet. Koko ulkovaipan ääneneristävyyteen vaikuttavat kaikkien rakennusosien ääneneristävyysominaisuudet ja niiden pinta-alaosuudet koko vaipan alasta. Julkisivun ääneneristävyyden mitoitusmenetelmällä kaavamääräyksessä esitetty ääneneristävyysvaatimus voidaan toteuttaa⁷⁰.

3.5.3 Kiinteistöjen arvo

Melu on taloudellisen arvotuksen näkökulmasta tekijä, joka seuraamuksenaan yleensä aiheuttaa kustannuksia ja vähentää taloudellisia arvoja. Vaikutukset voivat vähentää reaalimaisuuden tai asuinympäristön arvoa tai arvostusta. Meluhaitan taloudellisista kompensatiomenettelyistä tai ampumaratojen melusta johtuvasta kiinteistöjen arvon laskusta ei ole esimerkkejä tai tutkimustietoa.

4 Työryhmän johtopäätökset

4.1 Sääntelyn tarve

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan hallitus turvaa Suomen ampumaratojen toiminnan ja edistää uusien ampumaratojen perustamista ottaen huomioon alueellisen tarpeen ja arvioiden mahdolliset lainsäädäntötarpeet huomioiden keskeisten maanpuolustus-, reserviläis-, ampumaurheilun-, ja metsästysjärjestöjen sekä viranomaisten tarpeet.

Ampumaratatoiminnan turvaamista ja uusien ampumaratojen perustamista koskevan sääntelyn tulee sekä mahdollistaa ja edistää ampumatointa, että rajoittaa toiminnasta aiheutuvia haittavaikutuksia.

Valtioneuvoston päätöksellä ampumaratojen aiheuttaman melutason ohjearvoista 53/1997 (jäljempänä ampumaratamelupäätös) säädetään melutason ohjearvoista ampumaratojen aiheuttamien meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäristön viihtyisyyden turvaamiseksi maankäytön ja rakentamisen suunnittelussa sekä rakentamisen lupamenettelyissä. Päätöksen mukaan yksittäislaukauksen äänitaso ei saa ylittää A-taajuuspainotettua ja I-aikapainotettua enimmäisäänitasetta L_{AImax} . Ohjearvoja sovellettaessa (esimerkiksi ympäristölupamenettely) on otettava huomioon ampumaratatoiminnan luonne, kuten ampuma-ajat, laukausmäärät ja ampumalajit, sekä alueen todellinen tai suunniteltu käyttö ja merkitys. Ympäristöministeriö on antanut ohjeen ampumaradan aiheuttaman melutason mittaustmenetelmästä⁷¹ ja ohjeita päätöksen täytäntöönpanosta^{72,73,74,75}. Melun arvioinnin ja toimenpiteiden suunnittelun lähtökohtana ovat luotettavat ja riittävän laajat meluselvitykset sekä tieto

⁷⁰ Rakennuksen julkisivun ääneneristävyyden mitoittaminen, Ympäristöopas 108.

⁷¹ Ampumaratamelun mittaaminen. Ympäristöopas 61, Ympäristöministeriö, Helsinki 1999.

⁷² Jokitulp, J., Lahti, T. & Markula, T. 2007. Ampumamelun arviointi. Kirjallisuusselvitys. Suomen ympäristö 39/2007. Ympäristöministeriö, Helsinki.

⁷³ Ympäristöministeriö. 2012. Ampumaratojen ympäristölupa. Opas toiminnanharjoittajille sekä lupa- ja valvontaviranomaisille. AMPY-työryhmä. Suomen ympäristö 23/2012. Helsinki. Ohje päivitetty vuonna 2023, viite 75.

⁷⁴ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165208>, viitattu 23.10.2023.

⁷⁵ Ampumaratojen ympäristövaikutusten hallinta. Paras käyttökelpoinen tekniikka (BAT). Suomen ympäristö 4|2014.

ratakohtaisista laukausmääristä. Ampumaradan aseiden melun laskentaan on laadittu yhteispohjoismainen ampumaratamelun laskentamalli⁷⁶. Puolustusvoimat on antanut suosituksen ampumaratojen ja pienikaliiperisten aseiden ympäristömelun arvioinnista⁷⁷. Ohjetta voidaan soveltaa muun muassa melualueiden mallintamisessa.

Ampumaratamelupäätös on teknisesti vanhentunut, johtuen muun muassa sovellettavista mittasuureista ja todentamiseen käytettävien mittalaitteiden kehityksestä. Uusissa äänitasomittareissa ei ole ampumaratamelupäätöksessä sovellettavan mittasuureen aikapainotusta I. I-painotus on poistettu äänitasomittaristandardista IEC 61672-1. Painotus mainitaan standardin liitteessä ja siinä todetaan, että I-painotus ei ole sopiva impulssimaisten äänien kuten laukausten arviointiin. Enimmäisäänitasojen $L_{A\max}$ mittausten ja laskennan välillä on havaittu systemaattisia eroja. A-äänialtistustason L_{AE} mittausten vaihteluväli on todettu pienemmäksi kuin AI-enimmäisäänitasojen $L_{A\max}$ mittausten sekä yksittäisten laukausten, että eri päivien mittaustulosten osalta. Laukausten lukumäärän huomioiminen haittavaikutusten arvioinnissa tulisi toteuttaa tältä osin nykyistä tarkoituksenmukaisemmin ja yhdenmukaisemmalla tavalla. Ampumamelun energiaperustainen suure ottaisi laukausmäärät huomioon ja sen on katsottu kuvaavan paremmin koettua haittaa yksittäisen laukauksen enimmäisäänitasoon verrattuna. Nykyisellään käytettävän melusuureen $L_{A\max}$ puutteita soveltuvuudessa ampumaratamelun arviointiin on tarkasteltu yksityiskohtaisesti ympäristöministeriön julkaisussa⁷².

Melun haittavaikutusten suuruus riippuu ampumaradan sijainnista, koosta ja kulloinkin kyseessä olevan alueen ympäristöstä ja maankäytöstä. Valtioneuvoston päätöksen 53/1997 uudistaminen ei muuta tarvetta rajoittaa ampumamelun haittavaikutuksia, perustuen joko riittävään etäisyyteen ampumaradan ja melulle alttiiden kohteiden välillä tai tekniseen meluntorjuntaan. Ohjeistus ampumaratojen teknisestä meluntorjunnasta on käytettävissä ja sitä on sovellettu eri hankkeissa.

Pidemmän ajanjakson altistusta kuvaava mittasuure edustaa ampumaratamelun pitkän ajan kokonaisaltistusta, joka kuvaa melun haitallisuutta elinympäristön yleisen terveellisuuden ja viihtyisyyden kannalta ja joka on tarkoitettu ohjaamaan alueidenkäytön suunnittelua. Pidemmän ajanjakson vuosikeskiäänitasojen ohjearvoa ei olisi tarpeen säätää lupamenettelyssä luvan myöntämisen estäväksi laukausmäärältään vähäisten, kuten ympäristönsuojelulain ilmoituksenvaraisten ampumaratojen osalta. Lyhyemmän ajanjakson altistusta kuvaava mittasuure edustaa ampumaradan hetkellistä enimmäismelualtistusta ja edellyttää melutason rajoittamista ylittäessään toimenpideraja-arvon melulle alttiissa kohteessa.

Mietinnössä esitettyjen haittavaikutuksia kuvaavien mittasuureiden uudistaminen perustuu vaikutustutkimukseen nojautuvaan ampumaratamelun annos-vastesuhteeseen. Ampumaratojen melusääntelyn uudistamisella voidaan vaikuttaa kaavoitukseen kaavan sisältövaikutusten kautta. Asetuksen uudistaminen edistää hallitusohjelman tavoitetta erityisesti alueidenkäyttöä ja ympäristölupamenettelyä koskevien vaikutusten osalta.

⁷⁶ NT ACOU 099 (ed. 2). Shooting ranges. Prediction of noise. Nordtest, Espoo 2002. 17 s.

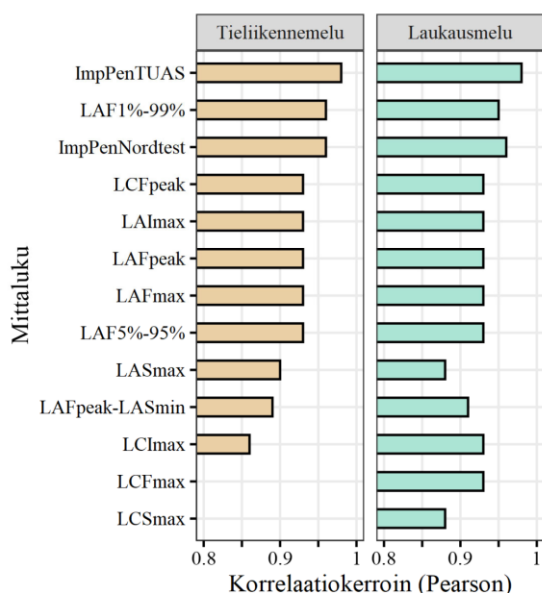
⁷⁷ Lahti, T, Markula, T, Hanski, M. Ampumaratojen ja pienikaliiperisten aseiden ympäristömelun arviointiohje. Selvitykset, laskenta ja mittaukset. Puolustusvoimat. Logistiikkalaitoksen esikunta, logistiikkaosasto. Tampere 2022.

4.2 Tutkimushankkeen tulokset

Työryhmän työn tukemiseksi käynnistettiin tutkimushanke⁷⁸. Tutkimushankkeen tavoitteena oli määrittää, millä melun mittaluvulla ampumamelun häiritsevyyttä voi parhaiten se-
littää ja miten melun tunnusarvo tulisi määrittää perustuen kartoittavaan ampumamelun
annosvastesuhteeseen.

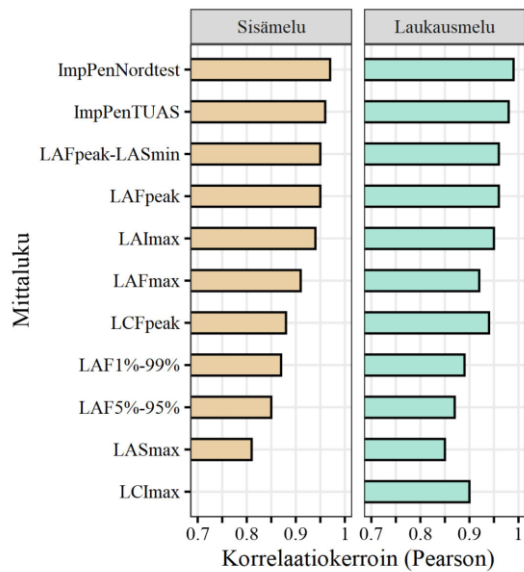
Kiväärin laukausäänten häiritsevyyttä tutkittiin psykoakustisella kokeella ulko- ja sisätilaa
kuvaavissa olosuhteissa äänilaboratoriossa. Ampumamelun impulssimaisuudesta johtuva
koetun häiritsevyyden lisääntyminen otetaan huomioon impulssikorjauksella. Etäisyys me-
lulle alttiin kohteen ja ampumatapahtuman välillä oli 400 metriä ja laukausmelun lisäksi al-
tistuttiin tieliikenteen melulle. Kuvissa 9 ja 10 on esitetty mittalukujen kyky arvioida impuls-
sikorjauksen suuruutta ulko- ja sisätilassa. Myös enimmäisäänitaso $L_{A\max}$ ja äänialtistustaso
 L_{AE} sopivat tähän arviointiin.

Kaavio 9. Mittasuureen kyky kuvata melusta koettua haittaa ulkotilassa

⁷⁸ SONOPE – projektin loppuraportti 30.12.2024, Valtteri Hongisto Turun ammattikorkeakoulu Oy

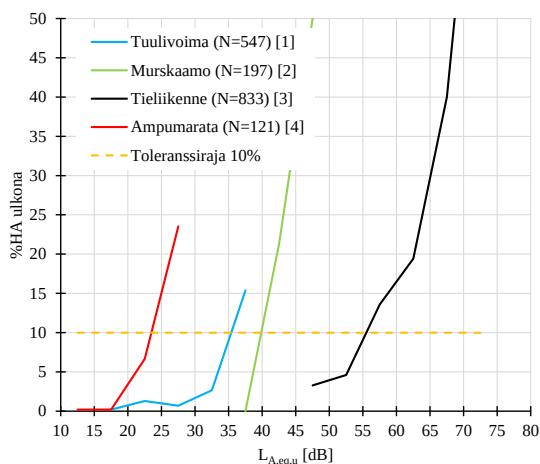
Kaavio 10. Mittasuureen kyky kuvata melusta koettua haittaa sisätilassa

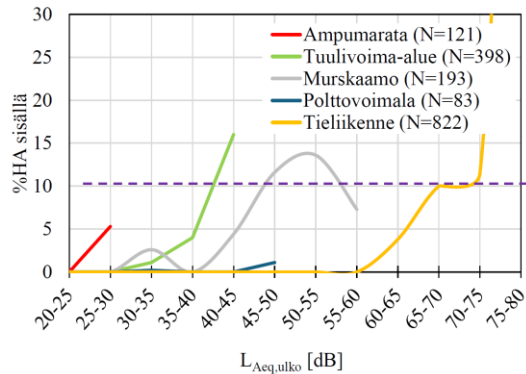
Tulosten katsotaan edustavan yleisesti ihmisten kokemusta laukausäänten häiritsevyydestä. Impulssikorjaukseen ei vaikuta taustamelu ja laukausten määrä. Ulkomelun impulssikorjaus on 10–12 dB. Sisämelun impulssikorjaus on enimmillään 23 dB. Sisätilassa laukausäänet koettiin selvästi häiritsevämpinä kuin ulkona. Sisätiloissa kuuluva ampumamelu johtaa merkittävästi häiritsevyyden kasvuun.

Ampumamelun annosvastesuhteen määrittämistä varten valittiin kolme ampumarataa, joiden melu mallinnettiin ja mitattiin. Lähimmät melulle alttiit kohteet sijaitsivat noin 500–1000 metrin etäisyydellä radoista. Radoilla käytettävät aselajit edustavat tyypillisiä radoilla käytettäviä. Kyselytutkimukseen tuli 220 vastausta. Melun korkea häiritsevyys (HA) ulkona riippui äänitasosta ja etäisyydestä ampumarataan. HA oli suurimmillaan etäisyyksillä 0,5–1 kilometriä ja muuttui pieneksi, kun etäisyys ylitti 1,25 kilometriä. Kuvissa 11 ja 12 on esitetty ympäristömelutyyppien häiritsevyys ulkona ja rakennuksen sisällä.

Kaavio 11. Ympäristömelun häiritsevyys ulkona

Kaavio 12. Ympäristömelun häiritsevyys rakennuksen sisätilassa

Ampumaratamelu havaittiin muita ympäristömelun lajeja häiritsevämmäksi. Tutkimushanke tukee kahden erillisen melusuureen soveltamista sääntelyssä. Koska vastaajamäärä oli pieni ja tarkasteltuja ratoja oli vain kolme, tulee tuloksia soveltaa varauksin.

4.3 Kansainvälinen vertailu

Työryhmä on tarkastellut Ruotsin, Norjan, Tanskan, Saksan ja Sveitsin ampumaratojen ympäristönsuojelua, alueidenkäyttöä ja rakentamista koskevaa lainsäädäntöä. Yksityiskohtaiset tiedot vertailusta löytyvät työryhmän mietinnön luvusta 2.4.

Vertailumaiden ampumaratojen melua koskeva sääntely poikkeaa toisistaan, perustuen ensisijaisesti ympäristönsuojelua, alueidenkäytön suunnittelua ja rakentamista koskeviin säädöksiin. Myös yhteneväisyyksiä on. Kaikkien vertailumaiden sääntelyn tavoitteena on rajoittaa melun terveyteen, viihtyisyyteen ja ympäristöön kohdistuvia haittavaikutuksia. Alueidenkäyttöä suunniteltaessa ampumaradat sijoitetaan lähtökohtaisesti etäälle kohteista, jotka ovat melulle alttiita. Ampumaradoilta pääosin edellytetään ympäristölupaa. Siviiliradoilla ei saa olla toimintaa yöaikaan. Asumiseen käytettävien rakennusten sijaitessa lähellä ampumarataa ja mikäli meluntorjuntaa ei ole mahdollista kohdistaa teknistaloudellisista syistä ampumaratoihin, voidaan rakennusten ulkovaippoihin kohdistaa ääneneristysvaatimuksia.

Eri maiden säädöksissä sovellettavat melusuureet (indikaattorit) tai niiden soveltamistavat poikkeavat toisistaan. Tämän takia säädettyjen lukuarvojen suoraa vertailua ei ole mahdollista tehdä tai vertailuun liittyy huomattavaa epävarmuutta. Useimmiten enimmäisäänitaso on mitoittavana suurena. Tutkimustietoa melusuureiden valintaperusteista ei ole käytettävissä. Melualueiden mitoittaminen tehdään tavanomaisesti laskennallisesti ja todentaminen perustuu mittaukseen.

4.4 Sääntelyn vaikutukset

4.4.1 Terveys ja elinympäristön viihtyisyys

Tieto melun haittavaikutuksista, erityisesti liittyen terveyteen, on merkittävästi lisääntynyt vuoden 1997 jälkeen, jolloin ampumaratamelupäätös on tullut voimaan. Merkittävän osan melun terveysvaikutuksista on arvioitu aiheutuvan yöaikaisen melun vuoksi heikentyneestä unenlaadusta. Ampumaradoilla ei ole yöaikaista toimintaa, mikä vähentää terveysriskiä. Mietinnön yhteydessä selvitettiin, että terveydensuojeluviranomaisille ei ole tehty ilmoituksia epäiltyjen asumisterveysasetuksessa säädettyjen melun toimenpiderajojen ylittymisestä asuntojen sisätiloissa.

Ampumaratamelulle altistuneiden määrä on pieni verrattuna esimerkiksi tieliikenteen melulle altistuneiden määrään. Ampumaratojen melu koetaan tieliikennemelua häiritsevämpänä. Tämä on otettu huomioon laukausäänen haittavaikutuksia kuvaavassa melusuureessa (enimmäisäänitaso $L_{A\max}$). Energiaperustaista melusuuretta käytettäessä suureeseen on lisättävä häiritsevyyden huomioon ottavat, melun laatua luonnehtivat korjaukset. Ampumaratamelulla ensisijainen korjaus on impulssikorjaus ja muita korjauksia voivat olla esimerkiksi vuorokaudenaikaa tai viikonpäivää koskevat korjaukset.

Mietinnön yhteydessä laaditun asetusluonnosehdotuksen sääntelyn ohjausvaikutuksen katsotaan rajoittavan ampumaratojen melusta aiheutuvia ympäristö- ja terveysvaikutuksia taroituksenmukaisesti.

Ehdotettu sääntely ohjaisi alueiden käytön suunnittelua, ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa, ylläpitäisi ympäristön laatua, sekä ehkäisisi terveys- ja ympäristöhaittoja. Toimintojen sijoituspaikkaa valittaessa olisi otettava huomioon toiminnan aiheuttamat vaikutukset ääniympäristöön ja pyrittävä haitan ehkäisemiseen ja vähentämiseen. Maankäytön suunnittelussa olisi otettava huomioon toiminnasta aiheutuva melukuorma ja melulle herkäät toiminnot sijoitettaisiin melualueiden ulkopuolelle.

Sääntelyn ohjausvaikutuksesta ampumaratojen toiminnasta aiheutuvat haitat ympäristölle olisivat kohtuulliset. Ehdotetut melun tunnusarvot turvaisivat lainsäädäntöön perustuvan immissiosuojan melua vastaan ja johtavat mitoituksessa suojaetäisyyksiin tai meluntorjuntaan, joilla melulle alttiissa kohteissa melun haitalliset vaikutukset ympäristöön vähenevät riittävästi.

4.4.2 Maankäyttö ja rakentaminen

Pienikaliiperisten aseiden meluhaitat vältetään parhaiten sijoittamalla melulle alttiit kohteet riittävän kauas ampumaradoista tai vastaavasti toisinpäin. Vaihtoehtoisesti ampumaratojen meluntorjunnan tulee olla riittävä. Ampumamelun sääntelyllä tulee pyrkiä vaikuttamaan pitkän ajan kuluessa esiintyvään kokonaisaltistukseen ja rajoittamaan siitä aiheutuvia haittoja, sekä yksittäisen lyhyen ajanjakson äänenvoimakkuuteen melulle alttiissa kohteissa.

Ampumaratameluasetuksessa säädettävät ohjearvot määrittävät maankäytöllisesti tarvittavien suojaluokkien laajuuden tai ampumaradan meluntorjuntatarpeen, alueen ja rakennuksen käyttötarkoituksen huomioiden. Loma-asumiseen ja vakituiseen asumiseen käytettävät alueet ovat sekoittuneet. Tämän takia loma-asumiseen käytettävien alueiden melutason ohjearvojen tiukemmille vaatimuksille ei nykyisellään ole tarvetta.

Pienikaliiperisten aseiden melu on impulssimaista ja asetyypin mukaan osin pienitaajuisia. Asuinrakennusten rakenteiden ja rakennusosien ääneneristävyys on pienillä taajuuksilla heikko ja tästä syystä melu voi kantautua asuntojen sisätiloihin. Tästä voi aiheutua terveyshaittaa tai laissa eräistä naapuruussuhteista tarkoitettua kohtuutonta räsytystä, mikäli meluntorjunta tai radan etäisyys melulle alttiiseen kohteeseen ei ole riittävä.

Sääntelyn ohjausvaikutus perustuisi tapauskohtaiseen ja tarkoituksenmukaiseen melualueen mitoitukseseen tai ampumaratojen meluntorjuntaan. Ehdotetun asetuksen ohjausvaikutuksen katsotaan edesauttavan alueiden käytön suunnittelussa sellaisten maankäytöllisten ratkaisujen syntymistä, joiden myötä melulle altistuvien määrä ei kasva. Tämä puolestaan turvaisi toiminnanharjoittajien toimintamahdollisuuksia ampumaradoilla.

Ehdotettu sääntely edistäisi eri intressien yhteensovittamista ja kustannustehokkuutta maankäytössä ja rakentamisessa. Pienikaliiperisten aseiden melutasojen lukuarvot ohjaavat toimintaa siten, että mahdolliset maankäyttöön ja rakentamiseen kohdistuvat rajoitukset, sekä reaaliomaisuuteen tai asuinympäristön arvoon tai arvostukseen ovat hyväksyttäviä. Tämä huomioisi asukkaiden, maanomistajien ja toiminnanharjoittajien oikeusturvan.

4.4.3 Ampumaratatoiminnan turvaaminen

Laskentamalliin perustuva ampumatojen melualueiden mitoitus yhtenäistäisi alueidenkäytön suunnittelua uusien ratojen osalta. Melun toimenpideraja-arvoon perustuva vaikutusten arviointi yhtenäistäisi ympäristölupamenettelyä. Tällä on vaikutusta myös olemassa olevien ratojen osalta, kun ympäristölupaa haettaessa tai muutettaessa sovellettaisiin uutta asetusta.

Ampumaratameluasetuksen uudistaminen tulisi mahdollistamaan nykyistä tarkoituksenmukaisemman ja päivitettyyn tietoon perustuvan tavan arvioida ja hallita ampumaratamelua.

5 Työryhmän ehdotukset

5.1 Säännöksen painopisteet ja soveltamisala

Ampumamelun vaikutukset riippuvat yhden keskimääräisen laukauksen äänitason voimakkuuden lisäksi muun muassa laukauksen kestosta, laukausten lukumäärästä, esiintymisen ajankohdista vuorokaudenaikoina ja viikonpäivinä, ympäristön ja maaston ominaisuuksista, sekä ääniympäristössä tapahtuneesta muutoksesta.

Ampumatojen aseiden ampumatoiminnasta aiheutuvan melun arviointiin ehdotetaan käytettäväksi pidemmän ajanjakson kokonaismelualtistusta ja lyhyemmän ajanjakson enimmäismelualtistusta kuvaavaa äänitasosuuretta. Kokonaismelualtistusta kuvaavan suureen tarkoituksena on turvata ampumaratatoiminnan harjoittaminen, vähentää alueidenkäyttöön ja rakentamiseen liittyviä rajoitteita, sekä ylläpitää ympäristön viihtyisyyttä. Enimmäismelualtistusta kuvaavan suureen tarkoituksena on tilastollisesti välttää terveysriskin syntyminen, melun kohtuuton rasitus ja ympäristön viihtyisyyden merkityksellinen vähentyminen.

Kokonaismelualtistusta kuvaava äänitasosuure lasketaan yhden keskimääräisen laukauksen tasosta ottamalla huomioon eri vuorokaudenaikoina ja viikonpäivinä ammuttu laukausmäärä tarkasteltavan pidemmän ajanjakson aikana perustuen käytönseurantaan tai arvioon ajanjaksojen laukausmäärästä. Äänitasosuuretta voidaan hyödyntää alueidenkäytön suunnittelussa, kun tarkastellaan ampumatojen meluvyöhykkeistä muodostettua melualueita ja arvioidaan tämän alueen ja melulle alttiiden kohteiden keskinäistä sijaintia. Määritetty melualue voidaan merkitä kaavaan ja sitä voidaan täydentää kaava- ja suunnittelumääräyksillä. Äänitasosuuretta voidaan hyödyntää myös ympäristölupamenettelyssä arvioitaessa melulle altistuneiden määrää määritellyllä melualueella. Äänitasosuureen ohjearvoon perustuvan melutason määrittäminen edellyttää mallilaskennalla tehtyä meluselvitystä. Kokonaismelualtistusta kuvaavaa äänitasosuuretta ei olisi tarpeen soveltaa laukausmäärältään pienimpiin ratoihin.

Lyhyemmän ajanjakson keskiarvotettu enimmäismelualtistusta kuvaava äänitasosuure määritetään ensisijaisesti mallilaskelmalla. Mikäli laskentamallin käyttö ei ole mahdollista voidaan suorittaa myös melumittaus, jolloin on otettava huomioon tuloksen suurempi epävarmuus.

Laskentamalliin perustuva ampumatojen melualueiden mitoitus yhtenäistäisi alueidenkäytön suunnittelua. Melulle alttiita kohteita ei kaavoitettaisi lähelle olemassa olevia ampumaratoja tai ratojen meluntorjunta huomioidaan suunnittelussa. Uusi ampumarata suunnitellaan siten, että ampumatoiminnan kokonaismelualtistusta kuvaavan äänitasosuureen ohjearvo ei ylitä melulle alttiissa kohteissa. Laskennallisille ampumaradan meluvyöhykkeille ei jää asetuksen soveltamisalan mukaisia melulle altistuvia kohteita, mikä mahdollistaisi ampumatojen tarkoituksenmukaisen toiminnan.

Melun enimmäistasoon perustuva vaikutusten arviointi yhtenäistäisi ympäristölupamenettelyä ja sillä on vaikutusta myös olemassa olevien ratojen osalta. Ympäristölupaa haettaessa tai muutettaessa sovellettaisiin uutta asetusta. Menettely mahdollistaisi nykyistä tarkoituksenmukaisemman ja päivitettyyn tietoon perustuvan tavan arvioida ja hallita ampumaratamelua.

Asetuksen uudistaminen edellyttää Ympäristöministeriön opas 61/1999 Ampumaratamelun mittaaminen päivittämisen asetuksen voimaantultua. Uuden säädöksen voimaantultua ampumaratamelun tunnusarvot muuttuvat ja melun todentaminen painottuu mittaamisesta mallintamiseen. Ohjeen päivitys on tarpeen mm. uusien ratojen suunnittelussa, olemassa olevien laajentamisessa sekä ratojen luvituksessa ja valvonnassa.

5.2 Säädösluonnosehdotus

Työryhmä ehdottaa jatkovalmistelua varten seuraavan ampumaratamelua koskevan säädösluonnosehdotuksen.

VALTIONEUVOSTON ASETUS AMPUMARATAMELUSTA

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään ympäristönsuojelulain (527/2014) 142 §:n nojalla:

1 § Soveltamisala

Tässä asetuksessa säädetään ulkoampumaratojen melusta aiheutuvan ympäristönsuojelulain (527/2014) 5 § 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarpeellisista ulkomelutason ohjearvoista.

Tätä asetusta sovelletaan alueidenkäyttölain (132/1999) mukaisessa maankäytön suunnittelussa sekä ympäristönsuojelulain mukaisessa lupamenettelyssä ja valvonnassa.

2 § Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

- 1) *ulkoampumaradalla* aluetta, jolla on yksi tai useampi ampumaratapaikka eri aseita ja ampumalajeja varten ja ampuma-aluetta, jolla on pysyvään käyttöön varattuja ampumapaikkoja;
- 2) *siviiliampumaradalla* muun toiminnanharjoittajan, kuin Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen tai poliisin ylläpitämää ulkoampumarataa;

- 3) *pienikaliiperisten aseiden ampumatoiminnalla* ulkoampumaradoilla ampumaharjoitteluun- ja kilpailuun liittyvää toimintaa;
- 4) *pienikaliiperisilla aseilla* alle 20 millimetrin kaliiperisia aseita, joita käytetään ampu-maradoilla;
- 5) *vuosikeskiäänitasolla* L_{Rden} koko vuoden vuorokausiarviotasoa, joka sisältää ilta-ajan (kello 19–22) 5 desibelin lisäyksen keskiäänitasoihin sekä impulssikorjauksen ja viikonloppukorjauksen perustuen ampumaradan toiminta-aikaan ja kehittämistarpeeseen;
- 6) *impulssikorjauksella* laskennalliseen vuosikeskiäänitasoon tehtyä 12 desibelin lisäystä;
- 7) *viikonloppukorjauksella* laskennalliseen vuosikeskiäänitasoon tehtyä 5 desibelin lisäystä;
- 8) *pysyvällä asutuksella* ympärivuotiseen asumiseen tarkoitettua rakennusta ja sen oleskelu- ja piha-alueita;
- 9) *loma-asutuksella* vapaa-ajan asumiseen tarkoitettua rakennusta ja sen oleskelu- ja piha-alueita;
- 10) *virkestysalueella* yleisessä virkistyskäytössä olevia alueita, maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa oikeusvaikutteisessa kaavassa yleiseen virkistyskäyttöön osoitettuja alueita ja yleiselle virkistyskäytölle erityisen tärkeitä luonnonsuojelualueita.

3 § Ulkomelun ohjearvot

Ampumaratojen aseiden ampumatoiminnasta aiheutuva laskennallinen A-taajuuspainotettu ja impulssikorjattu vuosikeskiäänitaso ei saa ylittää melulle altistuvalla alueella ulkomelun ohjearvoja seuraavasti:

Alueen ja rakennuksen käyttötarkoitus	Ohjearvo vuosikeskiäänitaso L_{Rden} (dB)
Pysyvä asutus	55
Loma-asutus	55
Hoitolaitokset	55
Oppilaitokset	55
Virkistysalueet	55
Leirintäalueet	55
Kansallispuistot	50

Ulkomelun ohjearvoa ei sovelleta ympäristönsuojelulain 115 a § mukaiseen ilmoituksenva-
raista toimintaa koskevaan ampumarataan.

4 § Ulkomelun toimenpideraja-arvot

Ampumaratojen aseiden ampumatoiminnasta aiheutuva A-taajuuspainotettu äänialtistus-taso ei saa ylittää melulle altistuvalla alueella ulkomelun toimenpideraja-arvoa seuraavasti:

Alueen ja rakennuksen käyttötarkoitus	Toimenpideraja-arvo äänialtistustaso L_{AE} (dB)
Pysyvä asutus	60
Loma-asutus	60
Hoitolaitokset	60
Oppilaitokset	60
Virkistysalueet	60
Leirintäalueet	60
Kansallispuistot	55

Toimenpideraja-arvojen ylittyessä toiminnanharjoittajan on ryhdyttävä toimenpiteisiin meluhaitan vähentämiseksi.

Siviiliampumaratojen käyttö klo. 22–07 välisenä aikana on kielletty.

Siviiliampumaratojen käyttö arkisin klo 7–9 ja 20–22, lauantaisin klo 7–10 ja 18–22 sekä sunnuntaisin ja juhlapäyhinä klo 7–12 ja 18–22 on sallittua vain erityistilanteissa kuten yksittäisissä kilpailuissa ja tapahtumissa.

Muilla kuin siviiliampumaradoilla iltaisin (kello 19–22), yöaikaan (kello 22–07) ja juhlapäyhinä ampumaratamelu tulee pitää mahdollisimman vähäisenä.

Ampumaradan toiminta-aikoja voidaan muuttaa ympäristölupamääräyksellä, kun toimenpideraja-arvot eivät ylitä alueen ja rakennuksen käyttötarkoituksen mukaisissa kohteissa sekä erityistilanteissa, kuten yksittäisissä kilpailuissa tai tapahtumissa.

5 § Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan xx päivänä xkuuta 2025.

Tällä asetuksella kumotaan valtioneuvoston päätös ampumaratojen aiheuttaman melutason ohjearvoista (53/1997).

Tätä asetusta ei sovelleta ulkoampumaratoihin, jolla on tämän asetuksen voimaan tullessa ympäristönsuojelulain tai mainitulla lailla kumotun ympäristönsuojelulain (86/2000) mukainen lainvoimainen ympäristölupa.

Jos ulkoampumaradalle ennen tämän asetuksen voimaantuloa myönnettyä ympäristölupaa joudutaan muuttamaan ympäristönsuojelulaissa tarkoitetulla tavalla tämän asetuksen voimaantultua, sovelletaan kuitenkin tätä asetusta.

Tätä asetusta sovelletaan tämän asetuksen voimaantulon jälkeen vireille tuleviin alueidenkäyttölain sekä ympäristönsuojelulain mukaisiin menettelyihin.

Tätä asetusta sovelletaan käsiteltäessä ympäristönsuojelulain tai kumotun ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupahakemusta, joka on vireillä ja kuulutettu tämän asetuksen

voimaan tullessa. Jos muutoksenhakutuomioistuin kumoaa ympäristönsuojelulain tai kumotun ympäristönsuojelulain mukaisen lupapäätöksen, johon ei ole sovellettu tätä asetusta, ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan kuitenkin tämän asetuksen säännösten mukaisesti.

6 Eriävät ja täydentävät mielipiteet

Eriävä mielipide Pienikaliiperisten aseiden melutasojen sääntelyä selvittäneen työryhmän loppuraporttiin

Yleiset perustelut

Ampumamelua koskeva pääasiassa ympäristöministeriön hallinnonalaan kuuluva lainsäädäntö on aiheuttanut sen, että ampumaradat olisi sijoitettava mahdollisimman kauas asutuksesta, mutta kokemus on valitettavasti myös osoittanut, että toiminnassa olevien ampumaratojen läheisyyteen kaavoitetaan jatkuvasti asutusta yhä lähemmäs rataa ja lopulta tullaan tilanteeseen, jossa radan toiminta pyritään ajamaan alas.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan hallitus turvaa Suomen ampumaratojen toiminnan ja edistää uusien ampumaratojen perustamista ottaen huomioon alueellisen tarpeen ja arvioiden mahdolliset lainsäädäntötarpeet huomioiden keskeisten maanpuolustus-, reserviläis-, ampumaurheilu-, ja metsästysjärjestöjen sekä viranomaisten tarpeet.

Suomessa on noin 713 ampumarataa, joista tällä hetkellä (1.10.2024) vain 305 ampumaradalla on toistaiseksi voimassa oleva ympäristölupa. Ongelmalliseksi ampumaratojen tilanteen tekee se, että tällä hetkellä 281 ampumaradalla ei ole toistaiseksi voimassa olevaa lupaa tai luvituksen tilanne ei ole tiedossa, 81 ampumaradan ympäristöluvut ovat tekeillä tai viranomaiskäsittelyssä sekä lisäksi 18 ampumaradalla vaaditaan lupamääräysten tarkastaminen lähivuosien aikana. Kuusi rataa on kiinni ja lupaa haetaan. Näin ollen on riski, että jopa yli 386 ampumarataa, eli yli puolet koko maan ampumaradoista on vaarassa sulkeutua tai niiden toiminta merkittävästi rajoittua, ellei puutteelliseksi havaittua ympäristölupajärjestelmää muuteta.

Ehdotettu sääntely toisi ampumaratojen toimintaa rajoittamaan entisten ohjearvojen sijaan kaksi erillistä melun tunnusarvoa: ohjearvot (3 §) ja toimenpideraja-arvot (4 §), jotka molemmat rajoittaisivat ympäristöluvan myöntämistä ampumaradoille. Ehdotettu sääntely siis lisääntyisi merkittävästi, mikä aiheuttaisi myös sen, että todennäköisesti ampumaradoilta edellytettävät meluselvitykset pääsääntöisesti lisääntyisivät. Näin ollen osin esitys ei todennäköisesti edistäisi hallitusohjelman tavoitteena olevaa ampumaratoja koskevan lainsäädännön ja ympäristölupaprosessien sujuvoittamista.

Toisin kuin työryhmän esityksen luvussa 4.4. Sääntelyn vaikutukset ja sen alla luvussa 4.4.3. Ampumaratojen toiminnan turvaaminen on esitetty, katsomme, että ehdotettu sääntely vaikuttaisi arvaamattomasti vanhojen olemassa olevien ampumaratojen toimintaan, joilla ei tällä hetkellä ole voimassa olevaa ympäristölupaa, tai jonka ympäristölupaa ryhdyttäisiin muuttamaan, ellei säädökseen lisätä joustavuuden mahdollisuutta erityisesti ennen ympäristönsuojelulain voimaantuloa vuonna 2000 toimintansa aloittaneiden vanhojen ampumaratojen osalta.

Työryhmän kokouksissa on maa- ja metsätalousministeriön edustaja esittänyt, että sääntelyn vaikutusten arvioimiseksi olisi tarpeen tehdä koelaskelmia esitettyjen uusien äänialtistustasojen (4 § ulkomelun toimenpideraja-arvot) ja vuosikeskiäänitason (3 §:n ulkomelun ohje-arvot) mukaisesti lasketuista melualueista ja niiden vaikutuksista olemassa oleviin vanhoihin ampumaratoihin. Samoin on esitetty, että erilaisten laukausmäärien vaikutuksesta vuosikeskiäänitasoon (3 §) ja sen vaikutuksesta melualueisiin olisi tehtävä koelaskelmia. Valitettavasti tällaisia mallilaskelmia ei ole työryhmän toimesta tehty. Uusia ehdotettuja 3 §:n ohje-arvoja ja 4 §:n toimenpideraja-arvoja olisi tarpeen kokeilla tekemällä niiden perusteella mallilaskelmat melualueista edustavalle otokselle nykyisin toiminnassa olevista vanhoista ampumarakoista, jotta voitaisiin arvioida uusien ehdotettujen raja-arvojen vaikutusta.

Yksityiskohtaiset kannanotot

1) Toimenpideraja-arvojen ylittäminen vanhojen ampumaratojen osalta ja muissa rajoitetuissa poikkeustapauksissa

Arvioimme, että toisin kuin työryhmän mietinnön luvussa 4.4.3 on arvioitu, työryhmän ehdotuksen mukainen sääntely vaikuttaisi arvaamattomasti vanhojen olemassa olevien ampumaratojen toimintaan, joilla ei tällä hetkellä ole voimassa olevaa ympäristölupaa, ellei säädöksen lisätä joustavuuden mahdollisuutta. Esimerkiksi Ruotsissa ja Tanskassa on käytössä vanhoille ampumarakoille korkeampia sallittuja melutasoja kuin uusille ampumarakoille (Ruotsissa ennen vuotta 1982 perustetut radat, Tanskassa olemassa olevat radat).

Eriävä mielipide: Esitämme, että 4 §:ssä säädettäisiin, että enimmäismelun 4 §:n toimenpideraja-arvon ylittyminen edellyttäisi ainoastaan toimenpiteisiin ryhtymistä sen selvittämiseksi, miten meluhaittaa voidaan vähentää ampumaradan meluntorjuntatoimenpiteillä tai ampumaratatoimintaan tehtävillä melua pienentävillä toimenpiteillä. Menettelyssä arvioitaisiin ne teknis-taloudellisesti mahdolliset toiminnalliset ja tekniset toimenpiteet, joilla voidaan vaikuttaa melulle altistumiseen.

Perustelemme eriävää mielipidettä sillä, että erityisesti vanhojen, ennen ympäristönsuojelulain voimaantuloa vuonna 2000 ensimmäisen kerran toimintansa aloittaneiden ampumaratojen osalta olisi perusteltua käyttää raskaiden aseiden melua koskevan säädetyin (VnA 903/2017, 4 §) kanssa samanlaista toimenpidevelvollisuutta.

Vanhojen ampumaratojen toiminnan turvaamiseksi on kohtuullista olettaa ja edellyttää, että vuosikymmeniä sitten toimintansa aloittaneiden ampumaratojen lähialueilla siedetään ampumaratojen toiminnan jatkuminen ilman, että ympäröivästä maankäytöstä muodostuu ampumaradan ympäristöluvan myöntämisen tai toiminnan harjoittamisen este, tai toimintaa kohtuuttomasti rajoitetaan tai että ampumaradan toiminnanharjoittaja veloitetaan teknisesti tai kustannuksiltaan kohtuuttomiin meluntorjuntatoimenpiteisiin. Siksi säädettäisiin tällaisessa tilanteessa ainoastaan velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin sen selvittämiseksi, miten meluhaittaa voidaan vähentää. Tarkoituksena on turvata ampumaratojen toiminta siten, että vältettäisiin arvaamattomia seurauksia vanhoille olemassa oleville ampumarakoille.

Eriävä mielipide: Esitämme, että toimenpideraja-arvon ylittyminen sallittaisiin 4 §:n otettavalla poikkeussäännöksellä. Raja-arvosta poikkeamisen mahdollisuudesta tulisi säätää nimenomainen säännös asetuksen 4 §:n pykälätekstissä, jotta varmistetaan sääntelyn ohjausvaikutus toiminnanharjoittajien ja kansalaisten toiminnassa, mahdollisessa viranomaisten lupaharkinnassa ja valvonnassa sekä valitustuomioistuinten ratkaisukäytännössä.

Ehdotus 4 §:ään uudeksi viimeiseksi momentiksi:

[Uusi 3 momentti] Jos kuitenkin teknistaloudellisesti ei ole mahdollista vähentää meluhaittaa, toimenpideraja-arvo voitaisiin ylittää 5 desibelillä ennen vuotta 2000 toimintansa aloittaneella ampumaradalla tai ampumaradalla, jolla laukausmäärä on vähäinen tai melulle altistuvien määrä on vähäinen tai jolla toiminta-aikoja lyhentämällä rajoitetaan melulle altistumista.

Perustelemme eriävää mielipidettä sillä, että erityisesti vanhojen ampumaratojen toiminnan turvaamiseksi on kohtuullista olettaa ja edellyttää, että vuosikymmeniä sitten toimintansa aloittaneiden ampumaratojen lähialueilla siedetään ampumaratojen toiminnan jatkuminen ilman, että ympäröivästä maankäytöstä muodostuu ampumaradan ympäristöluvan myöntämisen tai toiminnan harjoittamisen este, tai toimintaa kohtuuttomasti rajoitetaan tai että ampumaradan toiminnanharjoittaja veloitetaan teknisesti tai kustannuksiltaan kohtuuttomiin meluntorjuntatoimenpiteisiin. Toimenpiteet, jotka edistävät vanhojen ampumaratojen toiminnan turvaamista ovat myös kokonaistaloudellisesti järkeviä. Sääntelyyn olisi tältä osin tarpeen ottaa samansuuntaisia piirteitä kuin Ruotsissa ja Tanskassa, joissa on käytössä vanhoille tai olemassa oleville ampumaradoille korkeampia melun tunnusarvoja, kuin uusille ampumaradoille.

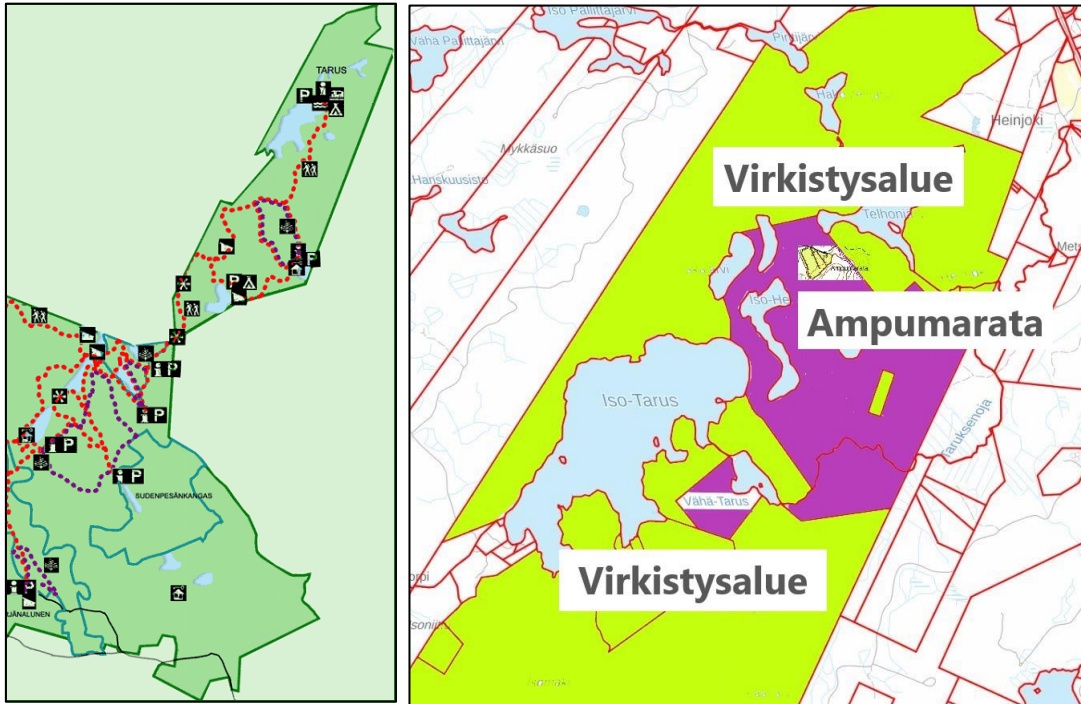
2) Virkistys- ja luonnonsuojelualueet ja ampumaratojen toiminnan rajoittaminen niiden läheisyydessä

Voimassa olevassa säätelyssä (VnP 53/1997) melun ohjearvot on asetettu virkistysalueille vain niiden sijaitessa *taajamissa ja taajamien välittömässä läheisyydessä*. Työryhmän esityksessä esitetään kaikille virkistysalueille - ja lisäksi myös virkistyskäytön kannalta merkittävälle luonnonsuojelualueillekin - ohjearvo vuosikeskiäänitasolle L_{Rden} 55 desibeliä ja toimenpideraja-arvo äänialtistustasolle L_{AE} 60 desibeliä. Tämä tarkoittaa sitä, että esityksen mukaan myös kaukana taajamasta sijaitsevan virkistysalueen - tai merkittävän luonnonsuojelualueen - lähistöllä oleva ampumarata ei saisi enää aiheuttaa yli 60 desibelin äänialtistusta (yhden laukauksen äänialtistustaso) eikä yli 55 desibelin vuokeskiäänitasoa.

Mikäli työryhmän esityksen mukaisesti taajamien ulkopuolella oleville virkistysalueille tai luonnonsuojelualueille säädettäisiin toimenpideraja-arvo, voisi se johtaa arvaamattomiin seurauksiin erityisesti vanhojen ampumaratojen toiminnan turvaamisen näkökulmasta, joilla ei vielä ole toistaiseksi voimassa olevaa ympäristölupaa tai mikäli ympäristöluvan muuttaminen tulisi vireille. Virkistysalueelle asetettu ohje- ja toimenpideraja-arvo voisi estää luvan myöntämisen vanhalle toiminnassa olevalle ampumaradalle tai rajoittaa kohtuuttomasti vanhan toiminnassa olevan ampumaradan toimintaa.

Työryhmän esitys voisi aiheuttaisi ongelmia tilanteessa, jota tilannetta kuvaa esimerkkinä Padasjoella sijaitsevan Taruksen ampumaradan alue. Taruksen ampumarata sijaitsee Hämeenlinnan kaupungin omistaman noin 1000 hehtaarin Taruksen virkistysalueen keskellä, rajautuen kolmelta ilmansuunnalta virkistysalueeseen (ks. kuvat 1–2). Padasjoen ampumarataan kuuluu myös paikallisen riistanhoitoyhdistyksen hirviampumarata, jota lakisääteiseen riistahallintoon kuuluva riistanhoitoyhdistys tarvitsee ampumakokeiden järjestämiseen sekä paikalliset metsästäjät ammunnan harjoitteluun. Padasjoen ampumarata on Etelä-Suomen merkittävimpiä reserviläisjärjestöjen käytössä olevia ampumatarjoja, jossa muun muassa pääkaupunkiseudun reserviläisjärjestöt järjestävät ampumaharjoituksia. Alue on myös puolustusvoimien käytössä. Padasjoen ampumaradan pistooliradan ampumapaikalta on vain 75 metrin etäisyys kiinteistörajaan, Hämeenlinnan kaupungin omistamalle Taruksen virkistysalueelle (ks. kuva 3). Kivääriradan ampumapaikalta takana etäisyys virkistysalueeseen on vain 155

metriä. On ilmeistä, että pistooli- ja kivääriradan melu ylittää näin lähietäisyydellä työryhmän esittämät ohje- ja toimenpideraja-arvot (3 § ja 4 §). Toimenpiderajan ylittäminen estää ympäristöluvan myöntämisen alueelle.

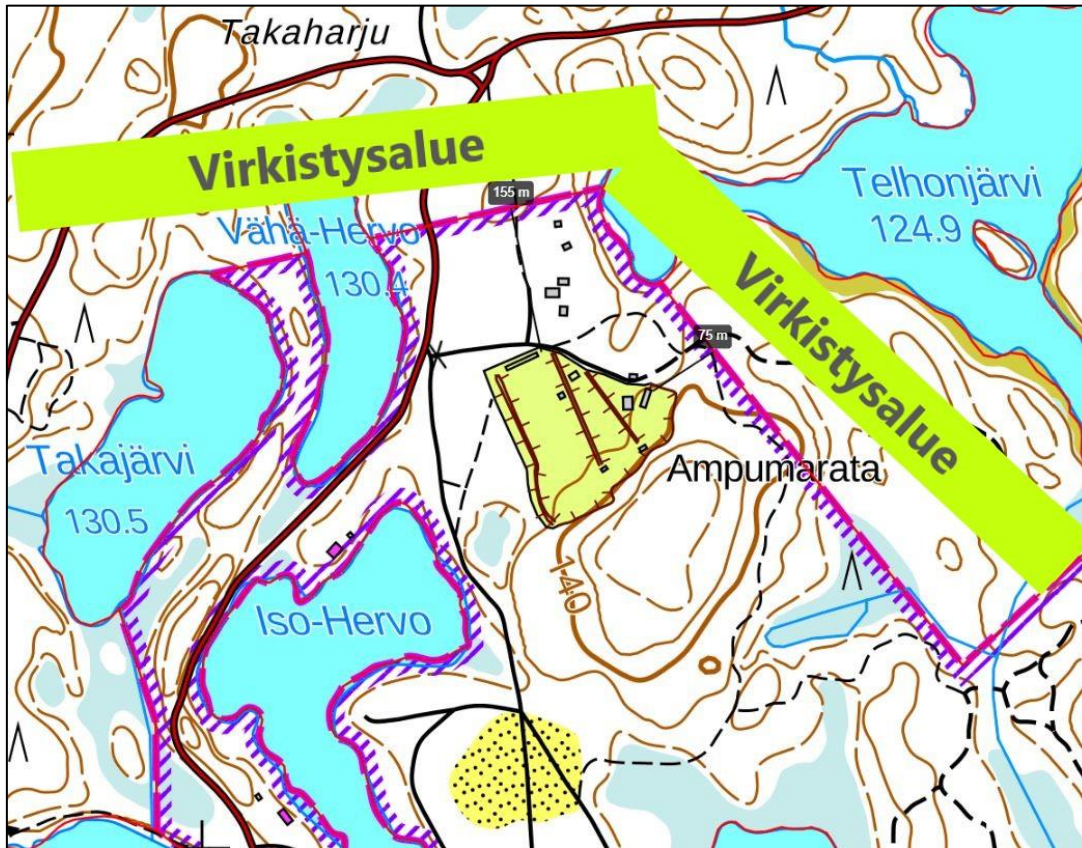
Kuvat 1 (vas) ja 2 (oik). Padasjoella sijaitseva Taruksen ampumarata sijaitsee Hämeenlinnan kaupungin omistaman, noin 1000 hehtaarin Taruksen virkistysalueen keskellä, rajoituen kolmelta ilmansuunnalta virkistysalueeseen. Padasjoen ampumaradalla on MMM:n hallinnonalaan kuuluvan paikallisen riistanhoitoyhdistyksen hirviampumarata, alue on Etelä-Suomen merkittävimpiä reserviläisjärjestöjen käytössä olevia ampumaratoja sekä puolustusvoimien käytössä.

Mikäli ohje- ja raja-arvot säädetään työryhmän esityksen mukaisesti, näyttää ilmeiseltä, että Padasjoen Taruksen alueelle ei voi nykyinen ampumarata saada jatkossa uutta ympäristölupaa, mikäli nykyisen luvan tarkistaminen käynnistetään tai nykyisen luvan voimassaolo päättyy. Tämä estää esimerkiksi alueen ampumakäytön muuttamisen merkittävästi. Esimerkkinä toimivan Padasjoen ampumaradan kaltaisia tilanteita voi hyvin todennäköisesti olla muualakin maassa, joten työryhmän esitys johtaisi todennäköisesti arvaamattomiin seurauksiin monilla muillakin vanhoilla ampumaradoilla.

Toisaalta se, että Padasjoella on vuosikymmeniä voinut toimia maakunnallisesti merkittävä tai sellaiseksi kehitettävä ampumarata keskellä Hämeenlinnan kaupungin Taruksen virkistysaluetta, osoittaa päin vastoin, että ampumaratamelu ei aiheuta virkistykselle sellaista haittaa, että ampumaratojen toiminta pitäisi lopettaa virkistysalueiden lähellä kuten työryhmän esittää. Tämä osoittaa ylipäättään kyseenalaiseksi työryhmän esityksen rajoittaa ampumaratojen toimintaa kaikkien virkistysalueiden ympäristössä.

Työryhmän esityksen mukainen käsite virkistyskäytön kannalta merkittävä luonnonsuojelualue on myös hyvin epämääräinen käsite, joka jättäisi arvaamattoman harkintavallan luvan

myöntävälle taholle ja aiheuttaisi jälleen ennakoimattomuutta, vaikka tällaisesta pyritään ympäristösääntelyssä parhaillaan eroon.

Kuva 3. Taruksen ampumaradan sijainti Padasjoella ja rajautumien lähietäisyydeltä virkistysalueeseen. Pistooliampumaradan ampumapaikalta koillisen suunnassa on vain 75 metrin etäisyys kiinteistörajaan virkistysalueelle. Kivääriradan ampumapaikan takana pohjoisen suuntaan on vain 155 metrin etäisyys kiinteistörajaan virkistysalueelle.

Eriävä mielipide: Esitämme, että ampumaratameluasetuksessa 1 §:n 10 kohdassa esitetty virkistysalueiden määritelmä tulee rajata vain taajamissa ja taajamien välittömässä läheisyydessä oleviin virkistysalueisiin, samalla tavoin kuin voimassa olevassa vuoden 1997 valtioneuvoston päätöksessä. Kuitenkin lisäksi virkistysalueen määritelmästä tulee rajata pois urheilu- ja liikuntakäyttöön osoitetut alueet, jotta ampumahiihtostadionit voitaisiin jatkossakin sijoittaa urheilupuistojen yhteyteen. Virkistysalueita ei tule laajentaa kattamaan taajamien ulkopuolella olevia virkistysalueita eikä virkistysalueiden määritelmään tule sisällyttää mitään luonnonsuojelualueita. Virkistysalueiden osalta ohjearvot ja toimenpiderajarvot voidaan asettaa vain taajamissa oleville tai taajaman välittömässä läheisyydessä oleville virkistysalueille, jotka on lainvoimaisessa kaavassa osoitettu virkistysaluekäyttöön.

Perustelemme eriävää mielipidettä sillä, että virkistysalueilla toiminta on vapaa-ajan viettoa, jota ei ole perusteltua asettaa ampumaratoihin nähden etusijalla suojeltavaksi maankäytöksi, vaan päinvastoin on turvattava ampumaratojen toiminta etusijalla suhteessa virkistysalueisiin.

Työryhmän työssä on tuotu esille, että Ampumaratojen ympäristölupahankkeessa tarkasteltujen usean sadan ampumaradan kattaneesta laajasta työstä saatujen tietojen mukaan ampumaratojen melun ei ole havaittu aiheuttaneen ongelmia luonnonsuojelualueilla.

Työryhmän työssä on ilmennyt, että taajamissa ja taajamien välittömässä läheisyydessä sijaitsevilla virkistysalueilla on todennäköisesti enemmän käyttäjiä, mikä puoltaisi ohje- ja raja-arvojen säätämistä vain niille. Toisaalta virkistysalueiden toiminta eroaa muista ehdotettujen raja-arvojen rakennuksista - kuten hoito- tai oppilaitoksista ja asuinrakennuksista - siten, että virkistysalueella toiminta on vapaaehtoista vapaa-ajan viettoa, jonka ei pitäisi rajoittaa ampumaratojen toimintaa, koska ampumaradalla toteutetaan yhteiskunnan kannalta tärkeitä tehtäviä ja mikäli virkistysalueen käyttäjä kokee ampumamelun häiritseväksi, hänellä on mahdollisuus suunnata reittinsä kauemmaksi ampumaradasta. Näin ollen ampumaratojen toimintaa ei tulisi rajoittaa nykyisten taajamissa ja taajamien välittömässä läheisyydessä olevien virkistysalueita laajemmin.

Toissijaisesti, mikäli eriävässä mielipiteessä ehdotettu sääntely katsottaisiin kuitenkin liian monimutkaiseksi käytännössä sovellettavaksi, tulisi virkistysalueet poistaa kokonaan pois ohje- ja toimenpideraja-arvoista (3 §) ja toimenpideraja-arvoista (4 §), kuitenkin pois lukien kansallispuistot, joille ohje- ja toimenpideraja-arvot voidaan säätää.

Ampumaratojen toiminnasta aiheutuu monia hyötyjä yhteiskunnalle ja viranomaistoiminnalle, joten virkistysalueilla ja luonnonsuojelualueilla tulisi lähtökohtaisesti sietää olemassa olevien ampumaratojen ääntä, ellei sille ole muusta lainsäädännöstä johtuvaa estettä. Uudet ampumaradat ja virkistysalueet voidaan alueiden käytön suunnittelun menettelyillä (kaavoituksella) sijoittaa riittävän etäälle toisistaan. Ampumaratojen melualueiden on todettu myös hyödyttävän kasvillisuutta ja eläimistöä, johtuen siitä, että melualueilla on vähemmän ihmistoiminnasta aiheutuvaa häiriötä. Esimerkiksi Ahveniston ampumaradan läheisyyteen Metsähallitus on istuttanut uhanalaista hämeenkylmänkukkaa.

3) Mallinnus vs. mittaus

Työryhmä on yksimielinen siitä, että lyhyemmän ajanjakson keskiarvotettu enimmäismelualtistusta kuvaava äänitasosuure tulisi määrittää ensisijaisesti mallilaskelmalla. Tämä oleellinen melun arviointimenettelyä sujuvoittava ja yhtenäistävä menettely tulisi kuitenkin vahvistaa asetukseen otettavalla säännöksellä osaksi lainsäädäntöä.

Eriävä mielipide: Esitämme, että melun arvioimisessa tulisi mallinnuksen ensisijaisuudesta säätää nimenomainen säännös asetuksen 4 §:n pykälätekstissä, jotta varmistetaan sääntelyn ohjausvaikutus toiminnanharjoittajien ja kansalaisten toiminnassa, mahdollisessa viranomaisten lupaharkinnassa ja valvonnassa sekä valitustuomioistuinten ratkaisukäytännössä.

Ehdotus 4 §:ään uudeksi viimeiseksi momentiksi:

--

[Uusi viimeinen momentti] ”Siinä tapauksessa, että viranomainen edellyttää meluselvitystä, on melun mallilaskelma yksistään katsottava riittäväksi, ellei viranomaisella ole erityistä perusteltua syytä epäillä mallilaskelmassa käytettyjen periaatteiden soveltumattomuutta kyseisen ampumaradan melun arvioimiseen.”

Perustelemme eriävää mielipidettä sillä, että työryhmän asiantuntijakuulemisissa saamamme tietojen perusteella melun arvioinnissa nykyaikaiset melumallinnukset ”*melun mallilaskelma*” ovat luotettavia ja monessa suhteessa jopa luotettavampia kuin melumittaukset. Työryhmän mietinnössä on todettu, että melumittauksissa voi olla jopa ± 15 dB vaihtelu sääolosuhteista johtuen (s. 18, luku 1.2.4.). Tämä käytännössä voi johtaa valitettavasti siihen,

että sääolosuhteiltaan sopivia mittauspäiviä ei ole kovin usein, tai jos edellytetään enemmän mittauskertoja luotettavampien keskiarvojen laskemiseksi, nämä molemmat tekijät johtavat suurempiin mittauskustannuksiin, mikä lisää toiminnanharjoittajien kustannuksia tästä sääntelystä. Jos ampumaradasta on olemassa melumallinnus, tulisi se siksi lainsäädännössä säätää ensisijaiseksi arvioinnin välineeksi mittauksiin nähden, jolloin sekä toiminnanharjoittajat, viranomaiset, kansalaiset että tuomioistuimet voisivat perustaa toimintansa siihen.

Siinä tapauksessa, että viranomaiset edellyttävät meluselvitystä, on melun mallilaskelma yksistään katsottava riittäväksi, eikä sen lisäksi tule edellyttää mittauksia, ellei siihen ole erityisiä perusteita. Tällöin voitaisiin välttää mallinnukseen nähden vaihtelevammista mittauksista aiheutuvia kustannuksia. Mallinnuksen ja mittauksella saatujen äänitasojen vastaavuutta (ts. mahdollista eroavaisuutta) ei ole tarpeen varmentaa yksittäisen ampumaradan luvan myöntämiseksi. Tieteellisesti on osoitettu, että melumallinnuksen tulokset vastaavat hyvin pitkällä ajanjaksolla tehtyjen mittauksien keskiarvoa (Parri, A. 2009. Laskentamallilla määritetyn laukausmelun äänitaso ero mittaamalla määritettyyn äänitasoon. AMK-opinnäytetyö. Mikkelin ammattikorkeakoulu, Ympäristötekniikka, Mikkeli 2009). Mikäli melun mallilaskelman käyttö ei ole mahdollista, voidaan suorittaa myös melumittaus, jolloin on kuitenkin otettava huomioon tuloksen suurempi epävarmuus.

Esitämme, että työryhmän mietintöön on sisällytettävä luvun 1.2.4. Pienikaliiperisten aseiden melu, neljänteen kappaleeseen lisätään seuraava teksti:

Ampuma-aseiden ääni on tyypillisesti eniten keskitaajuisia, suurimpien äänenpainetasojen sijoituksessa noin 500 hertsin äänitaajuuksialueen ympärille.

4) Vuosikeskiäänitasoon (3 §:n ohjearvo) laskettavan aika

Työryhmän työssä on käynyt ilmi, että yleisesti melun arvioinnissa vuosikeskiäänitasoon laskentaan otetaan yleensä mukaan myös ns. hiljainen aika, mikä sekin on olennaista melun kokonaisrasituksen arvioimisen kannalta. Esimerkiksi lentoliikenteen melun laskennassa vuosikeskiäänitasoon otetaan mukaan myös yöaika, vaikka silloin lentoliikennettä on yleensä harvoin (eli vuosikeskiäänitasoon lasketaan 360 vuorokautta ja 24 tuntia vuorokaudessa). Ampumaratamelun laskennassa ei ole ennestään vakiintunutta käytäntöä tältä osin. Myös työryhmän asiantuntijakuulemisista saadun tiedon mukaan pitäisi välttää poikkeamista yleisistä melulaskennan periaatteista. Työryhmän esityksessä päädyttiin kuitenkin jättämään numeerinen laskenta-ajan määritelmä pois asetustalon luonnoksesta ja esitetään sen sijaan laskemista *perustuen ampumaradan toiminta-aikaan ja kehittämistarpeeseen*. Katsomme, että työryhmän esitys ei tältä osin ole omiaan yhtenäistämään eikä sujuvoittamaan ampumaratojen lupakäytäntöä, eikä alueiden käytön suunnittelua, eikä tarjoa ampumaratojen toiminnanharjoittajille mahdollisuutta ennakoida toiminnalta edellytettäviä meluselvityksiä.

Arvioimme, että työryhmän esitys mahdollistaa nykyisen ja ongelmalliseksi koetun ennakoimattoman viranomaiskäytännön jatkumisen tältä osin. Pahimmassa tapauksessa viranomaiset edellyttävät jokaiselta ampumaradalta erilaista aikaväliä otettavaksi vuosikeskiäänitasoon laskentaan. Tämä voi lisätä menettelystä aiheutuvia kustannuksia ampumaratojen toiminnanharjoittajille, jos esimerkiksi valmiita mallilaskelmia ei voida hyödyntää. Arvioimme mukaan tämä voisi myös johtaa käytännössä tilanteeseen, jossa ampumaradan toiminnanharjoittajan pitäisi ennen melulaskelman tekemistä ja ennen luvan hakemista (ja myöntämistä) tietää ampumaradan toiminta-aika, jota kuitenkin luvan myöntävä viranomaiset voi rajoittaa lupapäätöksellä (4 §:n 6 momentti), mikä voi johtaa siihen, että laskelmia olisi tehtävä useita erilaisia, mikä voi lisätä ampumaratojen toiminnanharjoittajien kustannuksia.

Eriävä mielipide: Esitämme, että 2 §:n 5 kohdassa olisi säädettävä vuosikeskiäänitason laskennasta yksikäsitteisesti ja yhtenäisesti niin, että laskelma tehdään 360 vuorokauden ja 15 tunnin mukaan.

Perustelemme eriävää mielipidettä sillä, että tämä on asetusluonnoksessa 4 §:n 3 momentin mukaan sallittu pisin siviiliampumaratojen toiminta-aika, sillä ampuminen kiellettäisiin kokonaan öisin klo 22–7 välisenä aikana. Työryhmän työssä on tuotu esiin ehdotus määritellä ampumaratamelun vuosikeskiäänitason laskettavaksi ajaksi ampumaratojen sallittu toiminta-aika, mikä olisi enimmillään vuoden ympäri päivittäin klo 7–22. Tämän asian yksikäsitteinen määritelmä yhtenäistäisi vuosikeskiäänitason laskentaa, joka olisi ampumaratojen toiminnanharjoittajien kannalta ennakoitavissa ja yhtenäistäisi viranomaisten ja tuomioistuinten ratkaisukäytäntöä. Ampumaratojen toiminnanharjoittajat voisivat laatia vuosikeskiäänitason laskelmat tältä osin valmiiksi ennalta määritellyn aikaikkunan mukaisesti kerralla oikein lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Kehittämistarpeen huomioiminen tarkoittaa erityisesti keskiäänitasoon vaikuttavan laukausmäärän mitoittamista myös tulevaisuudessa mahdollisesti kasvavan ampumaratojen käytön mukaan, joka on toiminnanharjoittajan oma intressi, eikä sitä tarvitse erikseen viranomaisia varten laskea, jos toiminnanharjoittajalla ei ole tarvetta lisätä ampumatoimintaa radalla.

On huomattava, että kyseessä oleva vuosikeskiäänitason laskennan ”aikaikkuna” ei ole sama asia kuin itse ampumatoiminta käytännössä ja sen melun painottuminen eri vuorokausille ja vuorokauden aikoihin. Nämä eroavat eniten siinä, että itse ampuminen ja melun aiheuttaminen olisi kuitenkin varhain aamulla (klo 7–9 arkisin) ja myöhään illalla (klo 20–22 arkisin) erikseen rajoitettu tiukasti 4 §:n 4 momentin mukaan pääsääntöisesti kielletyksi, mutta sallittu vain erityistilanteissa kuten kilpailuissa ja tapahtumissa.

5) Naapuruussuhdelain mukainen menettely ampumaratojen luvituksessa

Esitämme mietinnön lukuun 4.4.3 lisättäväksi seuraavan tekstin:

Melun hallintaan voidaan lisäksi katsoa liittyvän eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §, jonka 1 momentin mukaan muun muassa kiinteistöä ei saa käyttää siten, että naapurille, lähistöllä asuvalle tai kiinteistöä hallitsevalle aiheutuu kohtuutonta rasitusta ympäristölle haitallisista aineista, noesta, liasta, pölystä, hajusta, kosteudesta, melusta, tärinästä, säteilystä, valosta, lämmöstä tai muista vastaavista vaikutuksista. Kyseisen pykälän 2 momentin mukaan arvioitaessa rasituksen kohtuuttomuutta on otettava huomioon paikalliset olosuhteet, rasituksen muu tavanomaisuus, rasituksen voimakkuus ja kesto, rasituksen syntymisen alkamisajankohta sekä muut vastaavat seikat. Naapuruussuhdelain 17 §:n mukainen vaikutus arvioidaan käytännössä ympäristönsuojelulain 49 §:n mukaisessa lupaharkinnassa.

Edellä kuvatut säännökset mahdollistavat sen, että ampumaradan meluarvot jäävät voimassa olevan valtioneuvoston päätöksen (53/1997) ohjearvojen alapuolelle, mutta toimintaa joudutaan silti rajoittamaan naapuruussuhdelain 17 §:n perusteella. Ampumaratojen ympäristölupahankkeelta saatujen tietojen mukaan edellä kuvattuja tilanteita on myös tosiasiasa syntynyt.

Ampumaratatoiminnan aiheuttaman meluhaitan arviointi tulisi perustua selkeämmin objektiivisesti arvioitavissa olevaan haittaan. Melun osalta haitan objektiivinen arviointi olisi arviomme mukaan mahdollista perustaa oikeudellisesti sitoviin enimmäismeluarvoihin. Tämän tyyppistä sääntelytekniikkaa onkin käytetty muun muassa raskaiden aseiden ja räjäytysten melutasoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (903/2017). Kyseisen asetuksen 3 §:ssä

ja 4 §:ssä käytetään sinänsä ohjearvon käsitettä, mutta pykälien sanamuoto on kirjoitettu ohjearvojen ylittämisen osalta ehdottoman kiellon muotoon. Samaa sääntelytapaa ehdotetaan myös työryhmän ehdotuksessa. Tällainen sääntelytapa ei kuitenkaan ratkaise naapurussuhdelain ampumaratatoiminnalle asettamia ongelmia. Ampumaratojen osalta hyväksyttävä suure täytyisi ottaa lainsäädäntöön siten, ettei ohjearvot alittava melu olisi alisteinen naapurussuhdelain 17 §:n arvioinnille. Tältä osin olisi tarpeen säätää, että: siinä tapauksessa, että ampumaradan melu ei ylitä toimenpideraja-arvoa, ei sitä tule arvioida naapurussuhdelain 17 §: tarkoitetulla tavalla, tai vaihtoehtoisesti: siinä tapauksessa, että ampumaradan melu ei ylitä toimenpideraja-arvoa, ei melun voida katsoa aiheuttavan naapurussuhdelain 17 §: tarkoitetulla tavalla kohtuutonta räsitusta.

Edellä sanotun perusteella esitämme säädösluonnosehdotukseen seuraavat pykälämuutokset:

Pykälämuutokset

2 § Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

- 1) *ulkoampumaradalla* aluetta, jolla on yksi tai useampi ampumaratapaikka eri aseita ja ampumalajeja varten ja ampuma-aluetta, jolla on pysyvään käyttöön varattuja ampu-mapaikkoja;
- 2) *siviiliampumaradalla* muun toiminnanharjoittajan, kuin Puolustusvoimien, Rajavartioloituksen tai poliisin ylläpitämää ulkoampumarataa;
- 3) *pienikaliiperisten aseiden ampumatoiminnalla* ulkoampumaradoilla ampumarjoit-teluun- ja kilpailuun liittyvää toimintaa;
- 4) *pienikaliiperisilla aseilla* alle 20 millimetrin kaliiperisia aseita, joita käytetään ampu-maradoilla;
- 5) *vuosikeskiäänitasolla* L_{Rden} koko vuoden vuorokausiarviotasoa, joka sisältää ilta-ajan (kello 19–22) 5 desibelin lisäyksen keskiäänitasoihin sekä impulssikorjauksen ja vii-konloppukorjauksen **perustuen ampumaradan toiminta-aikaan ja kehittämistarpeeseen laskettuna 360 vuorokauden ja vuorokaudessa 15 tunnin mukaisesti**;
- 6) *impulssikorjauksella* laskennalliseen vuosikeskiäänitasoon tehtyä 12 desibelin li-säystä;
- 7) *viikonloppukorjauksella* laskennalliseen vuosikeskiäänitasoon tehtyä 5 desibelin li-säystä;
- 8) *pysyvällä asutuksella* ympärivuotiseen asumiseen tarkoitettua rakennusta ja sen oles-kelu- ja piha-alueita;
- 9) *loma-asutuksella* vapaa-ajan asumiseen tarkoitettua rakennusta ja sen oleskelu- ja piha-alueita;
- 10) *virkestysalueella* **taajamissa ja taajamien välittömässä läheisyydessä sijaitsevia yleisessä virkistyskäytössä olevia alueita**, maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa oi-keusvaikutteisessa kaavassa yleiseen virkistyskäyttöön osoitettuja alueita, **lukuun ot-tamatta ampumahiihtostadioneiden ja urheilupuistojen läheisyydessä sijaitsevia alueita** ja yleiselle virkistyskäytölle erityisen tärkeitä luonnonsuojelualueita.

--

4 § Ulkomelun toimenpideraja-arvot

Ampumaratojen aseiden ampumatoiminnasta aiheutuva A-taajuuspainotettu äänialtistus-taso ei saa ylittää melulle altistuvalla alueella ulkomelun toimenpideraja-arvoa seuraavasti:

Alueen ja rakennuksen käyttötarkoitus	Toimenpideraja-arvo äänialtistustaso L_{AE} (dB)
Pysyvä asutus	60
Loma-asutus	60
Hoitolaitokset	60
Oppilaitokset	60
Virkistysalueet	60
Leirintäalueet	60
Kansallispuistot	55

Toimenpideraja-arvojen ylittyessä toiminnanharjoittajan on ryhdyttävä toimenpiteisiin ~~meluhaitan vähentämiseksi~~ **sen selvittämiseksi, miten meluhaittaa voidaan vähentää.**

[uusi 3 momentti]

Jos teknistaloudellisesti ei ole mahdollista vähentää meluhaittaa, edellä 1 ja 2 momentissa säädetty toimenpideraja-arvo voidaan ylittää 5 desibelillä ennen vuotta 2000 toimintansa aloittaneella ampumaradalla tai ampumaradalla, jolla laukausmäärä on vähäinen tai melulle altistuvien määrä on vähäinen tai jolla toiminta-aikoja lyhentämällä rajoitetaan melulle altistumista.

Siviiliampumaratojen käyttö klo 22–07 välisenä aikana on kielletty.

Siviiliampumaratojen käyttö arkisin klo 7–9 ja 20–22, lauantaisin klo 7–10 ja 18–22 sekä sunnuntaisin ja juhlapäyhinä klo 7–12 ja 18–22 on sallittua vain erityistilanteissa kuten yksittäisissä kilpailuissa ja tapahtumissa.

Muilla kuin siviiliampumaradoilla iltaisin (kello 19–22), yöaikaan (kello 22–07) ja juhlapäyhinä ampumaratamelu tulee pitää mahdollisimman vähäisenä.

Ampumaradan toiminta-aikoja voidaan muuttaa ympäristölupamääräyksellä, kun toimenpideraja-arvot eivät ylitä alueen ja rakennuksen käyttötarkoituksen mukaisissa kohteissa sekä erityistilanteissa, kuten yksittäisissä kilpailuissa tai tapahtumissa.

[uusi momentti]

Siinä tapauksessa, että viranomainen edellyttää meluselvitystä, on melun mallilaskelma yksistään katsottava riittäväksi, ellei viranomaisella ole erityistä perusteltua syytä epäillä mallilaskelmassa käytettyjen periaatteiden soveltumattomuutta kyseisen ampumaradan melun arvioimiseen.

Helsingissä 5.2.2025

Janne Pitkänen
Maa- ja metsätalousministeriö

Seppo Sivula
Sisäministeriö

Lotta Laitinen
Ampumaharrastusfoorumi